

Spolupráce Armády České republiky s integrovaným záchranným systémem na přípravě občanů k obraně státu

Bc. Lukáš Pikner

Diplomová práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Lukáš Pikner
Osobní číslo: L22664
Studijní program: N1032A020002 Bezpečnost společnosti
Specializace: Ochrana obyvatelstva
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Spolupráce Armády České republiky s integrovaným záchranným systémem na přípravě občanů k obraně státu

Zásady pro vypracování

1. Zpracujte historicko-právní a teoretický vstup do problematiky.
2. Porovnejte přístup hlavních složek integrovaného záchranného systému a Armády České republiky na přípravě občanů v otázkách bezpečnosti státu.
3. Zmapujte aktuální stav spolupráce Armády České republiky s integrovaným záchranným systémem na přípravě občanů k obraně státu.
4. Zpracujte na základě zjištěných informací opatření k případnému zefektivnění spolupráce a navrhněte potřebné síly a prostředky pro spolupráci Armády České republiky s integrovaným záchranným systémem na přípravě občanů k obraně státu.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. DVOŘÁK, Karel a Svatopluk HAUGWITZ. *Ochrana obyvatelstva prostřednictvím složek integrovaného záchranného systému a krizového řízení*. Praha: Armex Publishing. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, 2021. ISBN 978-80-87451-81-6.
2. NEMETH, Charles P. *Homeland security: an introduction to principles and practice*. Fourth edition. Boca Raton: CRC Press, 2021. ISBN 978-0-367-49441-4.
3. VIČAR, Radim, Leopold SKORUŠA a Tomáš ZBOŘIL. *Právo bezpečnosti a obrany: studijní text*. Vydání: třetí. Brno: Univerzita obrany v Brně, 2020. ISBN 978-80-7582-304-5.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího diplomové práce.

Vedoucí diplomové práce: **prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2023**

Termín odevzdání diplomové práce: **26. dubna 2024**

LS.

---

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

---

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 4. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užit své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 18.4.2024

Jméno a příjmení studenta: Bc. Lukáš Pikner

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Diplomová práce se zaměřuje na analýzu spolupráce Armády České republiky s integrovaným záchranným systémem České republiky v rámci přípravy občanů na obranu státu.

V důsledku rostoucích globálních a lokálních hrozeb se stává efektivní připravenost občanů na různé krizové scénáře klíčovou pro udržení národní bezpečnosti. Tato práce poskytuje komplexní přehled stávající spolupráce, identifikuje klíčové slabé a silné stránky obou struktur a navrhuje možnosti jejich efektivnějšího propojení. Výzkum je založen na komparaci, kvalitativních rozhovorech a kvantitativní analýze dokumentů, včetně SWOT analýzy, která hodnotí silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby zúčastněných stran. Výsledky ukazují na značný potenciál ve zlepšení vzdělávacích programů a ve vzájemné spolupráci mezi armádou a záchrannými složkami, což vede k doporučením pro zlepšení strategií a praxe v této oblasti. Práce přispívá k lepšímu pochopení dynamiky mezi vojenskými a civilními strukturami a poskytuje doporučení pro politické a strategické řízení těchto vztahů.

Klíčová slova: Armáda České republiky, obrana, občan, integrovaný záchranný systém, preventivně výchovná činnost.

ABSTRACT

The diploma thesis focuses on analysing the cooperation between the Army of the Czech Republic and the Integrated Rescue System in preparing citizens for state defence. As a result of an increasing number of global and local threats, effective citizen preparedness for various crisis scenarios is becoming crucial for maintaining national security. This thesis provides a comprehensive overview of existing collaboration, identifies key weaknesses and strengths of both structures and suggests ways to link them more effectively. The research is based on qualitative interviews and quantitative document analysis, including a SWOT analysis that assesses the stakeholders' strengths, weaknesses, opportunities and threats. The results show considerable potential for further development of training programmes and deeper collaboration between the military and emergency services. This leads to recommendations for improved strategies and practices in this area. The work contributes to a better understanding of the dynamics between military and civilian

structures, and provides recommendations for policy and strategic management of these relationships.

Keywords: Army of the Czech Republic, Defense, Citizen, Integrated Rescue System, Preventive Education Activity.

Poděkování

Mé poděkování patří především prof. Ing. Dušanu Vičarovi, CSc., za jeho cenné rady, vstřícnost a trpělivost. Děkuji také všem respondentům a každému, kdo mi věnoval svůj čas a informace, které mi umožnily úspěšně dokončit tuto práci. Dále bych chtěl vyjádřit vděčnost své rodině za jejich podporu a toleranci, které si nesmírně vážím.

„Občan není jen konzumentem, ale také spoluvůrcem bezpečnosti. Je klíčovým úkolem vlády ho na tuto roli připravit.“ (Bezpečnostní strategie ČR, 2023)

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
CÍLE DIPLOMOVÉ PRÁCE A POUŽITÉ METODY	12
I TEORETICKÁ ČÁST	14
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	15
1.1 BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY.....	15
1.2 OBRANA STÁTU	16
1.3 OCHRANA OBYVATELSTVA	17
1.4 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM.....	17
1.5 KRIZOVÉ STAVY	18
1.6 PŘÍPRAVA OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU	19
1.7 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST	20
2 HISTORICKO-PRÁVNÍ VSTUP DO PROBLEMATIKY	23
2.1 HISTORICKÁ VÝCHODISKA	23
2.1.1 Zrušení branné výchovy	23
2.1.2 Vznik integrovaného záchranného systému.....	24
2.2 PRÁVNÍ OPORA A STRATEGICKÉ DOKUMENTY V OBLASTI ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY	24
2.2.1 Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky.....	24
2.2.2 Zákon č. 222/1999 Sb. o zajišťování obrany České republiky	25
2.2.3 Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému	25
2.2.4 Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení	25
2.2.5 Bezpečnostní strategie České republiky.....	26
2.2.6 Obranná strategie České republiky	26
2.2.7 Koncepte přípravy občanů k obraně státu 2019–2024	27
2.2.8 Koncepte ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030.....	27
2.2.9 Dlouhodobý výhled pro obranu 2035	28
2.2.10 Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022–2027	28
3 PŘÍSTUP VYBRANÝCH SLOŽEK INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU K VZDĚLÁVÁNÍ A PŘÍPRAVĚ OBČANŮ	29
3.1 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY	29
3.1.1 Organizace preventivní výchovné činnosti	29
3.1.2 Subjekty v systému preventivně výchovné činnosti	32
3.1.3 Vybrané podpůrné projekty preventivně výchovné činnosti	32
3.2 ZDRAVOTNICKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY	34
3.3 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	35
3.4 DÍLČÍ ZÁVĚR	37

4	PŘÍSTUP ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY K PŘÍPRAVĚ OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU.....	39
4.1	DÍLČÍ ZÁVĚR	41
5	OBČANSKÁ ROLE V OBRANĚ STÁTU.....	43
5.1	VÝZNAM VOJENSKÝCH DOVEDNOSTÍ V KONTEXTU CIVILNÍ PŘIPRAVENOSTI K OBRANĚ STÁTU	43
6	DÍLČÍ ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI	45
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	46
7	ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	47
8	AKTUÁLNÍ STAV SPOLUPRÁCE ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY S INTEGROVANÝM ZÁCHRANNÝM SYSTÉMEM NA PŘÍPRAVĚ OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU	48
9	SROVNÁNÍ PŘÍSTUPU HLAVNÍCH SLOŽEK INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU A ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY NA PŘÍPRAVĚ OBČANŮ V OTÁZKÁCH BEZPEČNOSTI STÁTU	51
9.1	VLIV PŘIPRAVENOSTI OBČANŮ NA KAŽDODENNÍ ČINNOST SLOŽEK.....	53
10	MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ.....	55
10.1	POLSKO	55
10.2	FINSKO	56
10.3	USA.....	56
11	SWOT ANALÝZA	58
11.1	SWOT ANALÝZA AČR VE VZTAHU K POKOS	60
11.1.1	Silné stránky.....	60
11.1.2	Slabé stránky	62
11.1.3	Příležitosti	64
11.1.4	Hrozby.....	65
11.1.5	Vyhodnocení SWOT analýzy AČR ve vztahu k POKOS.....	67
11.2	SWOT ANALÝZA HLAVNÍCH SLOŽEK IZS ČR VE VZTAHU K PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI.....	68
11.2.1	Silné stránky.....	68
11.2.2	Slabé stránky	70
11.2.3	Příležitosti	71
11.2.4	Hrozby.....	72
11.2.5	Vyhodnocení SWOT analýzy hlavních složek IZS ČR ve vztahu k preventivně výchovné činnosti.....	73
12	NÁVRHY OPATŘENÍ K ZEFEKTIVNĚNÍ SPOLUPRÁCE	75
12.1	VYTVOŘENÍ SPOLEČNÉ PLATFORMY, INSTITUTU.....	75
12.2	SPOLEČNÉ VZDĚLÁVACÍ A VÝCVIKOVÉ PROGRAMY	75
12.3	VYTVOŘENÍ PRACOVNÍCH SKUPIN	75

12.4	SLOUČENÍ SPOLEČNÝCH TÉMAT A ZAMĚŘENÍ NA NEJSILNĚJŠÍ STRÁNKY KAŽDÉ SLOŽKY	76
12.5	INTERAKTIVNÍ WEBOVÁ STRÁNKA SJEDNOCUJÍCÍ INFORMACE A POSTUPY	76
12.6	VYTVOŘENÍ SPOLEČNÉ APLIKACE PRO MOBILNÍ TELEFONY	77
12.7	VYTVOŘENÍ SPOLEČNÉ BROŽURY – PŘÍRUČKA ODOLNOSTI	77
12.8	CENTRALIZACE PŘÍPRAVY OBČANŮ – MĚSTEČKA BEZPEČÍ.....	77
12.9	POTENCIÁL DOBROVOLNÝCH HASIČŮ	78
12.10	SPOLUPRÁCE S NESTÁTNÍMI NEZISKOVÝMI ORGANIZACEMI A SPOVKY	79
12.11	ŠKOLNÍ METODIK PREVENCE	80
12.12	VYUŽITÍ VIRTUÁLNÍ REALITY	80
13	POTŘEBNÉ SÍLY A PROSTŘEDKY PRO SPOLUPRÁCI ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY S INTEGROVANÝM ZÁCHRANNÝM SYSTÉMEM NA PŘÍPRAVĚ OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU.....	82
14	DISKUSE	84
	ZÁVĚR	87
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	89
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	95
	SEZNAM OBRÁZKŮ	97
	SEZNAM TABULEK.....	98
	SEZNAM PŘÍLOH.....	99

ÚVOD

Téma diplomové práce Spolupráce Armády České republiky s integrovaným záchranným systémem na přípravě občanů k obraně státu přichází v době zvyšující se potřeby efektivní spolupráce mezi vojenskými a civilními složkami v rámci zajištění národní bezpečnosti. Současné geopolitické a bezpečnostní prostředí světa představuje nejzávažnější výzvy od doby ukončení studené války, přičemž roli občana v systému obrany státu nelze podceňovat, protože jeho role je nezastupitelná. Toto téma je aktuální a relevantní jak pro akademickou sféru, tak pro praktické nasazení ve veřejném sektoru. Jedním z důvodů výběru téma diplomové práce byla absence podobné práce v akademickém prostředí.

Téma diplomové práce bylo zvoleno na základě poptávky od krajských vojenských velitelství, kde se autor předem dotazoval na aktuální úskalí přípravy občanů k obraně státu a hledal tak neřešenou problematiku, která by po provedené analýze mohla mít přínos pro proces přípravy občanů v otázkách obrany státu. Autor tak navazuje na svojí bakalářskou práci, kde se zabýval vzděláváním a přípravou učitelů základních škol k výuce problematiky obrany státu. Uvědomuje si složitost vybrané problematiky z důvodu její relativní neexistence v praxi a částečné literární absence, nicméně k výběru téma byl autor silně motivován přesvědčením, že spolupráce Armády České republiky s integrovaným záchranným systémem na přípravě občanů k obraně státu má velký potenciál s cílem efektivně provádět edukaci občanů v bezpečnostní problematice.

Diplomová práce představuje příležitost pro hlubší pochopení významu, a hlavně potenciálu spolupráce mezi Armádou České republiky a integrovaným záchranným systémem v kontextu přípravy občanů k obraně státu. Je motivována přesvědčením, že efektivní spolupráce a komplexní příprava občanů jsou klíčové pro zajištění bezpečnosti a obranyschopnosti státu v současném nestabilním globálním prostředí.

Současný stav přípravy občanů je rozdělený mezi různé instituce a není dostatečně integrován, což může vést k neefektivnosti využití sil a prostředků z řad Armády České republiky a integrovaného záchranného systému, ale i neadekvátní reakcí v krizových situacích nejen vojenského charakteru. Diplomová práce je zaměřena na analýzu stávajících přístupů, identifikaci slabých míst a posouzení příležitostí pro možné zlepšení současného stavu.

Očekávaný přínos práce spočívá v poskytnutí komplexního přehledu fungování edukativního procesu v rámci přípravy občanů k obraně státu Armádou České republiky

a hlavními složkami integrovaného záchranného systému. Dále v odhalení palčivých témat v rámci přípravy občanů a poskytnutí reálných návrhů na zefektivnění spolupráce Armády České republiky a složek integrovaného záchranného systému ve vzdělávacích aktivitách občanů směrem k posílení bezpečnostního systému.

CÍLE DIPLOMOVÉ PRÁCE A POUŽITÉ METODY

Hlavní cíl práce

Hlavním cílem této diplomové práce je poskytnout komplexní analýzu spolupráce mezi Armádou České republiky (dále jen „AČR“) a Integrovaným záchranným systémem České republiky (dále jen „IZS ČR“) v kontextu přípravy občanů na obranu státu. Konkrétní cíle práce jsou následující:

- Analýza stávající spolupráce mezi AČR a IZS ČR (posoudit současný stav spolupráce mezi AČR a IZS ČR ve vztahu k přípravě civilní populace na obranné úkoly a situace).
- Identifikace přístupu k edukaci občanů jednotlivých složek (popsat jakým stylem přistupují jednotlivé složky k edukaci bezpečnostních témat).
- Zhodnocení dopadu spolupráce (určit, jak spolupráce mezi AČR a IZS ČR ovlivňuje obranyschopnost státu a míru připravenosti občanů na potenciální hrozby).
- Doporučení pro zlepšení (navrhnout opatření pro posílení této spolupráce s cílem zvýšit efektivitu přípravy občanů na obranu státu).

Hlavní pracovní hypotéza je:

Zvýšení interoperability a kooperace mezi AČR a IZS ČRlepší připravenost občanů na obranu státu?

Použité metody

Pro dosažení stanovených cílů bude práce využívat kombinaci kvantitativních a kvalitativních výzkumných metod.

Komparace: metodou komparace bude provedeno porovnání charakteristik a procesů mezi AČR a IZS ČR. Metoda komparace je využita k identifikaci a analýze rozdílů a podobností v přístupech k přípravě občanů na obranu státu, což umožňuje hlouběji porozumět možné dynamice a efektivitě spolupráce mezi těmito dvěma klíčovými institucemi v přípravě občanů.

SWOT analýza: analytickou metodou bude poskytnut přehled o silných a slabých stránkách, příležitostech a hrozbách AČR a IZS ČR ve vztahu k přípravě občanů v otázkách bezpečnosti státu. Pomocí SWOT analýzy budou identifikovány klíčové faktory a výchozí strategie AČR a IZS ČR a parametry možné hlubší spolupráce obou složek.

Kvalitativní rozhovory: provedení rozhovorů s příslušníky AČR a zástupci složek IZS ČR zapojenými do preventivních a vzdělávacích programů. Rozhovory budou zaměřeny na získání hlubšího pohledu do fungování spolupráce, vnímání její efektivity a tvorbu případných doporučení.

Tato metodologie umožní hluboké pochopení tématu a poskytne pevný základ pro formulaci relevantních doporučení. Výsledkem bude komplexní pohled na současnou situaci, potenciální zlepšení a možné budoucí směry vývoje spolupráce mezi AČR a IZS ČR v oblasti přípravy občanů k obraně státu v České republice (dále jen „ČR“).

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V úvodní kapitole práce je vhodné vymezení pojmů z důvodu snazšího pochopení problematiky. Následující vymezení základních pojmů a teoretických východisek je důležité pro další diskusi a analýzu, protože poskytuje základ pro pochopení, jak mohou různé složky státu spolupracovat na zajištění bezpečnosti státu a jeho občanů.

1.1 Bezpečnostní systém České republiky

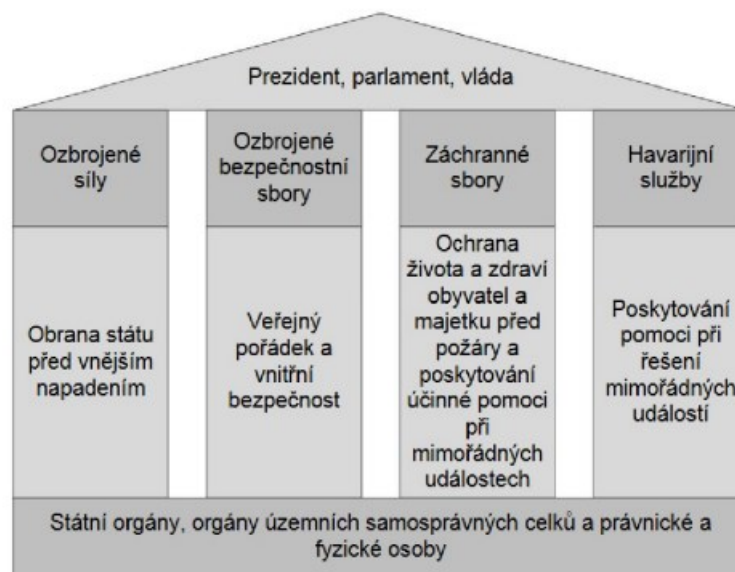
Bezpečnostní systém ČR je institucionálním nástrojem pro zajištění bezpečnosti obyvatel, obrany svrchovanosti a územní celistvosti země a zachování atributu demokratického právního státu.

System je založený na spolupráci orgánů státní správy, samosprávy, soukromých subjektů a občanů, a je podporován legislativními i nelegislativními dokumenty, s cílem zajistit vnitřní a vnější bezpečnost, obranu a ochranu státu a jeho obyvatel. (Ochrana obyvatelstva a krizové řízení, 2015)

Je charakterizován celou škálou zákonů, strategií, koncepcí a směrnic, kdy klíčové dokumenty pro její interpretaci jsou Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, Ústavní zákon o bezpečnosti ČR, Bezpečnostní strategie ČR, Obranná strategie ČR, Koncepce ochrany obyvatelstva, Bílá kniha o obraně, Nová strategická koncepce NATO či Evropská bezpečnostní strategie. (Ochrana obyvatelstva a krizové řízení, 2015)

Je to multidisciplinární systém, který se jasně vztahuje k roli státu jako celku. Musí být všestranný, odolný, predikující a průběžně schopný se adaptovat na aktuální bezpečnostní situaci nejen v Česku, ale i ve světě.

Obrázek 1 Bezpečnostní systém ČR (www.hzscr.cz)

Česká republika také posiluje svou obranou schopnost prostřednictvím mezinárodní spolupráce a účasti v bezpečnostních strukturách. Mezi hlavní zástupce patří zejména Severoatlantické aliance (NATO), Evropské unie (EU), Organizace spojených národů (OSN) a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). Pro problematiku této práce je důležité, že je v rámci mezinárodních organizací snaha o unifikování metodik a postupů. Výměna zkušeností v rámci aliancí a organizací je efektivní cesta, jak se ponaučit z chyb a nastavit odolný bezpečnostní systém.

1.2 Obrana státu

Obrana státu je dle Zákona č. 222/1999 Sb. o zajišťování obrany České republiky „*Souhrn opatření k zajištění svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku před vnějším napadením. Obrana státu zahrnuje výstavbu účinného systému obrany státu, přípravu a použití odpovídajících sil a prostředků a účast v kolektivním obranném systému.*“ (Česko, 1999)

Obrana se vztahuje na činnosti a strategie zaměřené na odvrácení nebo čelení vnějším hrozbám a je za ni zodpovědná vláda ČR.

Přístup ČR k obraně státu je komplexní záležitostí. Řeč je tedy nejen o vojenské obraně jako takové, ale i kybernetické bezpečnosti, ochraně kritické infrastruktury a civilní připravenosti na krizové situace.

Dle Dlouhodobého výhledu pro obranu 2035, který zpracovalo Ministerstvo obrany v roce 2019, stojí základ obrany na třech pilířích, které jdou ruku v ruce se zahraniční politikou ČR, její ekonomickou silou a vůlí občanů bránit svoji zemi. (Dlouhodobý výhled pro obranu 2035, 2019)

Pilíře obrany:

- zodpovědný přístup státu k obraně a spojeneckým závazkům,
- akceschopné ozbrojené síly,
- občanská povinnost k obraně státu.

1.3 Ochrana obyvatelstva

Dle Bezpečnostní strategie ČR je ochrana obyvatelstva strategickým bezpečnostním zájmem státu (Bezpečnostní strategie České republiky 2023, 2023).

V užším kontextu byla ochrana obyvatelstva systémově formulována zákonem č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému, kde se ochranou obyvatelstva rozumí „*Plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku*“ (Česko, 2000a).

V širším kontextu je pojem ochrana obyvatelstva systém prevence, připravenosti a odezvy před mimořádnými událostmi a krizovými situacemi. Cílem tohoto systému je ochrana životů, zdraví, majetku a životního prostředí. Ochrana populace se vztahuje jak na civilní, tak na vojenské hrozby a je zodpovědností nejen státních institucí, ale i místních samospráv, právnických osob, podnikatelů a v neposlední řadě samotných občanů. (GŘ HZS ČR, 2020)

Ochrana obyvatelstva je tedy komplexním systémem a drtivá většina aktuálních koncepcí se shodne na tom, že odolnost společnosti je bez aktivního zapojení obyvatelstva nefunkční.

1.4 Integrovaný záchranný systém

Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů definuje integrovaný záchranný systém jako „*Koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací*“ (Česko, 2000a).

IZS ČR účinně synchronizuje a usměrňuje kooperaci mezi záchrannými a bezpečnostními složkami, státní správou, samosprávou a dalšími aktéry při provádění záchranných a likvidačních prací a přípravě na mimořádné události.

IZS ČR se dle zákona č. 239/2000 Sb. dělí na základní a ostatní.

Základní složky:

- *Hasičský záchranný sbor České republiky,*
- *jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany,*
- *poskytovatelé zdravotnické záchranné služby,*
- *Policie České republiky. (Česko, 2000a)*

Ostatní složky:

- *vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil,*
- *ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory,*
- *ostatní záchranné sbory,*
- *orgány ochrany veřejného zdraví,*
- *havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,*
- *zařízení civilní ochrany,*
- *neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím. (Česko, 2000a)*

Ostatní složky IZS ČR jsou připraveny poskytnout pomoc na vyžádání a musí systém maximální měrou podporovat a efektivně doplňovat.

Využití IZS ČR identifikujeme při zásahu dvěma anebo více složkami IZS ČR, ať už jde o základní nebo ostatní složku.

Pod pojmem integrovaný záchranný systém si nepředstavujeme žádnou instituci nebo úřad. Je to systém, který se řídí platnou legislativou a je nezastupitelným v problematice vnitřní bezpečnosti státu. (Skalská et al., 2010)

1.5 Krizové stavy

Mimořádné události mohou svým rozsahem a možnými následky vyústit k vyhlášení krizového stavu různého stupně závažnosti. V ČR mohou být vyhlášeny čtyři krizové stavy.

Krizové stavy vyhlášené v ČR

Název stavu	Právní předpis	Kdo vyhláší	Důvod	Rozsah	Doba trvání
Stav nebezpečí	Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení	Hejtman kraje	Jsou-li ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů, orgánů krajů a obcí, složek integrovaného záchranného systému nebo subjektů kritické infrastruktury.	Celé území kraje, část kraje	Nejdéle 30 dnů (prodloužení se souhlasem vlády)
Nouzový stav	ÚZ č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti ČR	Vláda (předseda vlády při nebezpečí z prodlení)	V případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost.	Celé území státu, omezené území státu	Nejdéle 30 dnů
Stav ohrožení státu	ÚZ č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti ČR	Parlament na návrh vlády	Je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost, nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy.	Celé území státu, omezené území státu	Není omezeno
Válečný stav	ÚZ č. 1/1993 Sb., ÚZ č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti ČR	Parlament	Je-li ČR napadena, nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.	Celé území státu	Není omezeno

Obrázek 2 Krizové stavy v ČR (www.kraj-jihocesky.cz)

1.6 Příprava občanů k obraně státu

Příprava občanů k obraně státu, která se prezentuje pod zkratkou POKOS, řídí sekce obranné politiky a strategie Ministerstva obrany. Je nedílnou součástí plánování obrany státu. Jde o vzdělávací proces, který se za mírových podmínek uskutečňuje na základních a středních školách.

V případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu se tato příprava stává povinnou pro všechny občany ČR. Nepleťme si ji s brannou povinností. Tu upravuje branný zákon a vztahuje se na všechny občany ČR ve věku od 18 do 60 let.

POKOS se zaměřuje na zdravotnickou přípravu, přípravu k civilní obraně, zájmové činnosti s technickým a sportovním zaměřením, přípravu obyvatelstva k sebeobraně a vzájemnou pomoc a další aktivity související s obranou. (MO ČR, 2024b)

Odpovědnost za přípravu občanů k obraně státu nesou ministerstva, správní úřady a územní samosprávné celky. Řízení procesu přípravy má na starosti Ministerstvo obrany, které také spolupracuje na obsahu vzdělávání s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, jelikož POKOS má vzdělávací charakter a dostává se do školních osnov skrze rámcové vzdělávací programy.

K přípravě občanů v ČR přispívají také různé organizace, spolky, církve, náboženské subjekty a další právnické osoby v souladu se svým cílem a posláním ve spolupráci s územními samosprávnými celky. (MO ČR, 2024b)

Hlavní zaměření POKOS:

- *seznámení se s ozbrojenými silami České republiky a jejich posláním,*
- *seznámení se mezinárodními organizacemi, kterými je ČR členem,*
- *rozšíření povědomí o potřebě obrany a bezpečnosti státu a společnosti,*
- *povědomí o vnímání bezpečnostního prostředí a uspořádání Mezinárodního systému,*
- *povědomí o bezpečnostním systému České republiky,*
- *získání povědomí o hybridních hrozbách, o soudobých formách vedení ozbrojených konfliktů a jejich následného řešení,*
- *reakce na krizové stavy vojenského i nevojenského charakteru,*
- *zdravotnická příprava,*
- *příprava k civilní obraně,*
- *zacházení se zbraněmi za podmínek stanovených zákonem,*
- *orientace a přežití v terénu,*
- *postupy a zásady při evakuaci (krátkodobá, dlouhodobá, evakuační zavazadlo),*
- *základy sebeobrany,*
- *posílení fyzické zdatnosti a psychické odolnosti,*
- *získání technických dovedností (táboření, přežití v nestandardních podmínkách apod.,*
- *bezpečnost v kybernetickém prostoru (dezinformace, fake news, kyber šikana). (MO ČR, 2024b)*

1.7 Preventivně výchovná činnost

Preventivně výchovná činnost je vzdělávací proces zaměřený na vzdělávání, výchovu a osvětu dětí a obyvatelstva v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva. (GŘ HZS ČR, 2019)

Cílem této činnosti je primárně předcházet vzniku mimořádných událostí, ale v případě, že k mimořádné události dojde, dosáhnout zmírnění nežádoucích dopadů mimořádné události na zdraví, životy, majetek či životní prostředí adekvátním zachováním obyvatelstva (MV ČR, 2023). Do příjezdu složek IZS je totiž občan primárně závislý na svých vlastních schopnostech a znalostech, které mohou výrazně ovlivnit důsledky situace, která nastala. Kromě toho mohou vzniknout výjimečné situace, kdy se od něj bude výrazněji očekávat, že bude schopen pomoci sobě i ostatním. (GŘ HZS ČR, 2020)

Důležitost aktivit zaměřených na prevenci a výchovu vyplývá z datových analýz. Jejich hlavní cíl je informovanost veřejnosti v oblasti požární ochrany a ochrany jednotlivce při mimořádných situacích a snížit lidské a finanční ztráty. (Ochrana obyvatelstva a krizové řízení, 2015)

Příprava obyvatelstva probíhá na dvou úrovních. Základní složkou je systematické vzdělávání žáků a studentů během běžného školního procesu. Paralelně s tím se realizují různé projekty, programy a akce, které buď podporují pravidelnou školní výuku, nebo na ni navazují, rozšiřují a doplňují ji. Tyto iniciativy jsou zaměřeny také na skupiny, které již nejsou součástí standardního vzdělávacího systému. (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030, 2021)

Metody, kterými preventivně výchovná činnost dosahuje svých cílů jsou přednášky pro širokou veřejnost, informační letáky, projektové dny, vzdělávání (učitelé, preventisté, specialisté nebo specifické skupiny) a podobně.

Mezi hlavní úkoly dle plánu k realizaci preventivně výchovné činnosti pro rok 2023 patří:

- Návrat preventivně výchovné činnosti do stavu před pandemií COVID-19, kdy se všechny naplánované aktivity musely kvůli vládním opatřením a činnostem spojených s HZS ČR omezit nebo zrušit.
- Zaměřit se v rámci preventivně výchovné činnosti na poskytování informací o přípravě občanů a rodin při evakuaci, která je považována za klíčový nástroj sebeochrany.
- Během preventivně výchovné činnosti klást důraz na edukaci obyvatelstva o tom, jak se připravit na dlouhodobé mimořádné události, které vyžadují soběstačnost.

- V rámci preventivně výchovné činnosti informovat obyvatelstvo o pravidlech bezpečného používání otevřeného ohně v přírodním prostředí, s důrazem na prevenci lesních požárů a opatření při extrémním suchu. (Ministerstvo vnitra, 2024)

Oblast preventivně výchovné činnosti (dále jen „PVČ“) u Hasičského záchranného sboru ČR (dále jen „HZS ČR“) spočívá hlavně v osobním kontaktu s veřejností. Tento kontakt probíhá během různých aktivit a projektů, včetně vzdělávacích programů na školách, akreditovaných kurzů pro učitele a školní management, diskusí a seminářů, stejně jako při dalších akcích pro veřejnost a odborníky. HZS ČR se snaží připravovat obyvatelstvo pomocí moderních a atraktivních vzdělávacích metod, jako je virtuální realita a zážitkové vzdělávání, jejichž rozvoj je prioritou pro nadcházející období. Je potřeba zmínit, že tato činnost je omezena personálními a finančními prostředky HZS ČR. Pro pozitivní vliv na společenský přístup k rizikům a připravenosti na mimořádné události je nezbytné mít dostatek kvalifikovaného personálu pro realizaci PVČ. Kvalitní personál a pravidelné financování jsou klíčové pro udržení trendu v přípravě obyvatelstva. Funkční systém PVČ pomáhá snižovat počet mimořádných událostí, zamezovat panice při jejich vzniku a zvyšovat povědomí o tom, jak předcházet a řešit tyto události. Zároveň zvyšuje prestiž HZS ČR a zaručuje kvalitní odborné vzdělávání a správné šíření preventivních informací, což pomáhá v populaci eliminovat dezinformace. (Ministerstvo vnitra, 2024)

2 HISTORICKO-PRÁVNÍ VSTUP DO PROBLEMATIKY

Historický vývoj přípravy občanů k obraně státu má hluboké kořeny. Stejně hluboké kořeny má i spolupráce armády a složek, které zajišťovaly vnitřní ochranu státu. Již od založení samostatného československého státu můžeme pozorovat systematickou přípravu občanů související s obranou státu. Ochota občanů a politická vůle v otázkách obrany státu, ale byla vždy spjata s geopolitickou situací. Tento trend můžeme sledovat i v dnešní době.

2.1 Historická východiska

V období komunismu bylo Československo součástí Východního bloku a její bezpečnostní politika byla výrazně ovlivněna Sovětským svazem. Po pádu komunistického režimu došlo k přepracování obranné politiky. Důvodem byla nová politicko - bezpečnostní situace.

Vznik České a Slovenské Federativní Republiky a následně již samostatné ČR znamenal velké změny v myšlení společnosti, uvolněnou atmosféru po konci studené války a s tím spojenou proměnu bezpečnostního systému, který reagoval na velké změny v geopolitice.

2.1.1 Zrušení branné výchovy

Zrušení branné výchovy bylo učiněno po pádu komunistického režimu, kdy byl tento směr výuky považován za zastaralý a nekompatibilní s moderním vzdělávacím systémem. Branná výchova byla pilířem přípravy studentů všech úrovní školního systému vzdělávání v oblasti vnitřní a vnější bezpečnosti, a jejím zrušením nastalo podle mnohých expertů „vakuum“, které se do dnešních dob nepovedlo odstranit.

Ke zrušení branné výchovy došlo v roce 1991 zákonem č. 73/1973 Sb. o branné výchově, který platil bezmála dvacet let. Jeho role nebyla plnou měrou převedena na jiné právní předpisy.

Ve školách se namísto branné výchovy kladlo více důrazu na výuku občanské výchovy a dalších předmětů, které se věnovaly rozvoji kritického myšlení. S odstupem času je patrné, že zrušení branné výchovy vedlo k snížení fyzické připravenosti a celkové schopnosti mladých lidí čelit mimořádným situacím.

Lze se ztotožnit s názory autorů, že *„ideologizace branné výchovy, její nedostatečné financování a absence teoretické výuky a praktického branného výcviku na školách všech úrovní je nanejvýše škodlivé.“* (Kyselák, Rožňák, 2022)

2.1.2 Vznik integrovaného záchranného systému

Po vzniku ČR spolupráce záchranných složek v určitém režimu fungovala, ale rozličné pravomoci složek a absence právní úpravy koexistence nutně vedly k vzniku komplexního a koordinovaného systému, který by byl schopen efektivně zajišťovat spolupráci hasičů, zdravotníků, policie a ostatních složek při řešení mimořádných situací (Ibl, 2013).

V roce 1993 se usnesením vlády ČR č. 246 nově schválily zásady IZS a uložilo se ministru vnitra ve spolupráci s ministry obrany, financí, hospodářství, zdravotnictví, životního prostředí a místopředsedou vlády předložit zásady pro vytváření Komplexního záchranného a bezpečnostního systému ČR (Linhart, 2004).

IZS ČR vznikl na základě zákona 239/2000 Sb. který je součástí takzvaného „balíčku krizových zákonů“, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2001.

2.2 Právní opora a strategické dokumenty v oblasti řešené problematiky

Právní a strategické dokumenty představují klíčový základ pro přípravu občanů na obranu státu. Definují úkoly, stanovují odpovědné subjekty a vymezují budoucí směřování v dané oblasti. Slouží jako základ, na němž staví další dokumenty a plány směřující k přípravě občanů.

2.2.1 Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky

První článek ústavního Zákona č. 110/1998 Sb. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky hovoří následovně: „*Zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot je základní povinností státu*“. (Česko, 1998)

Ústavní zákon stanovuje základní povinnost státu zajišťovat svrchovanost, územní celistvost a ochranu demokratických základů ČR, a upravuje možnost vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu v případě ohrožení zmíněných hodnot. Dále specifikuje role ozbrojených sil, bezpečnostních sborů, záchranných sborů, havarijních služeb a povinnosti občanů a orgánů ve zajišťování bezpečnosti státu. Ústavní zákon dále stanovuje civilní kontrolu ozbrojených sil.

2.2.2 Zákon č. 222/1999 Sb. o zajišťování obrany České republiky

Zákon o zajišťování obrany ČR určuje povinnosti státních orgánů, územních samosprávných celků, právnických a fyzických osob v oblasti obrany státu proti vnějšímu napadení a určuje odpovědnost za porušení těchto povinností. Zabývá se organizací obrany, pracovní povinnosti a výpomoci, využití věcných prostředků a zdravotní způsobilosti osob povolávaných k obranným úkolům. (Česko, 1999)

2.2.3 Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému

Zákon poskytuje rámec pro koordinovanou přípravu a reakci na mimořádné události a krizové situace, které mohou zahrnovat i aspekty obrany státu. Jeho využití pro přípravu občanů k obraně státu může spočívat v následujících oblastech:

- **Koordinace mezi civilními a vojenskými složkami:** IZS ČR zahrnuje koordinaci a spolupráci mezi složkami, což je klíčové pro účinnou reakci na bezpečnostní hrozby a pro zajištění obrany státu.
- **Zvyšování povědomí a připravenosti:** Zákon umožňuje organizaci školení, cvičení a informačních kampaní pro občany, aby byli lépe připraveni na různé druhy mimořádných událostí, včetně těch, které by mohly vyžadovat obrannou reakci.

Díky zákonu o integrovaném záchranném systému se posiluje schopnost společnosti reagovat na hrozby a podporuje obranyschopnost státu tím, že zajišťuje lepší informovanost a připravenost občanů na různé scénáře, včetně těch, které mají vojenský charakter. (Česko, 2000a)

2.2.4 Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení

I když zákon o krizovém řízení primárně neřeší obranu státu před vojenskými hrozbami, jeho mechanismy mohou být klíčové pro podporu obranných opatření státu v širším kontextu.

Zákon může být využit pro obranu státu těmito způsoby:

- Zajištění koordinace a spolupráce mezi různými složkami státní správy, včetně IZS ČR, což může být zásadní při reakci na hrozby vojenského charakteru nebo v případě nutnosti rychlé mobilizace civilních zdrojů.
- Zákon poskytuje rámec pro plánování, přípravu a reakci na různé typy krizových situací, včetně těch, které by mohly být spojeny s bezpečnostními hrozbami pro stát.

To zahrnuje organizaci záchranných a likvidačních prací, evakuaci obyvatelstva a zajištění základních potřeb obyvatelstva při krizových situacích.

„Zákon stanovuje působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením a při jejich řešení“ (Česko, 2000b). Není tedy primárně zaměřen na obranu státu, ale poskytuje základ, který může být uplatněn pro komplexní přípravu a reakci státu, čímž účinně rozšiřuje a podporuje systém obrany státu.

2.2.5 Bezpečnostní strategie České republiky

Bezpečnostní strategie ČR je základním dokumentem bezpečnostní politiky státu. Vycházejí z něj následné strategie a koncepce, které se orientují na bezpečnostní prostředí. Je to vládní dokument s celospolečenským a nadstranickým přístupem. Ve svém úvodu zdůrazňuje, že se každý občan svým přístupem a chováním podílí na zajišťování bezpečnosti. (Bezpečnostní strategie České republiky 2023, 2023)

2.2.6 Obranná strategie České republiky

Cílem dokumentu je definovat základní východiska, cíle a nástroje obranné politiky a úkoly obranného systému ČR v reakci na stav a budoucí vývoj bezpečnostního prostředí. Strategie zdůrazňuje potřebu národního a celospolečenského přístupu k obraně.

Strategie klade důraz na celospolečenský charakter obrany, který zahrnuje zapojení všech potřebných orgánů veřejné správy i společnosti jako celku do procesu obrany, což přímo napomáhá k lepší spolupráci AČR a IZS ve snaze v přípravě občanů k obraně státu. To zahrnuje také podporu vzdělávání, prevence a osvěty v oblasti obranných a bezpečnostních otázek v populaci. Výše zmíněné je klíčové pro budování odolnosti a obranyschopnosti na individuální i kolektivní úrovni. (Obranná strategie České republiky, 2023)

Tento dokument tedy poskytuje základní rámec k efektivnější koordinaci a plánování obranných a bezpečnostních projektů mezi AČR, IZS a dalšími složkami státu, s cílem zvýšit obranyschopnost ČR a připravenost jejího obyvatelstva na aktuální a budoucí bezpečnostní výzvy.

2.2.7 Koncepce přípravy občanů k obraně státu 2019–2024

Druhá verze Koncepce přípravy občanů k obraně státu byla oficiálně přijata usnesením české vlády ze dne 1. dubna 2019. Dokument obsahuje odpovědi na rozbor efektivity implementace první Koncepce POKOS z roku 2013, přičemž, jak poznamenává Jurenka, výsledky této analýzy poukázaly na nedostatky v jejím provádění. Dokument se zaměřuje na nové metody a úkoly ve vzdělávání v sektoru bezpečnosti a obranné politiky státu. (Jurenka, 2019)

Koncepce se zaměřuje na analýzu stávajícího stavu vedle požadavků na stav, kterého chce dosáhnout. Účelem dokumentu je posílit připravenost občanů na řešení situací, které mají spojitost s vojenskými krizemi, čímž by se měla zlepšit efektivita systému zaměřeného na zajištění bezpečnosti a obranyschopnosti ČR (Gerhát, 2019). Na základě provedené analýzy stávající situace byly v koncepci identifikovány kladné skutečnosti a podstatné nedostatky, které měly vliv na další zaměření dokumentu.

Dle e-mailové komunikace s garantkou projektu POKOS Mgr. Janou Novotnou je Koncepce přípravy občanů k obraně státu 2024-2030 nyní připravována s předpokladem schválení vládou v roce 2024.

2.2.8 Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030

Hlavní myšlenkou koncepce je „Připravený občan, připravený systém“. Klade důraz na připravenost celé společnosti k reakci na různé typy hrozeb. Koncepce reflektuje aktuální a předpokládané trendy ve vývoji bezpečnosti. Stanovuje tři strategické cíle: rozvoj podmínek ochrany obyvatelstva, podpora úkolů a opatření ochrany obyvatelstva, a zvyšování účinnosti organizace ochrany obyvatelstva. Každý cíl je podrobně rozpracován do specifických úkolů s cílem zvýšit odolnost společnosti a efektivitu systému ochrany obyvatelstva.

Pro tuto práci je koncepce důležitá z hlediska poskytnutého rámce pro komplexní přístup k ochraně obyvatelstva. Vzdělávání občanů v oblasti ochrany obyvatelstva popisuje jako dlouhodobou přípravu. Zdůrazňuje také nutnost aktivního zapojení občanů a podporu odolnosti společnosti jako celku.

Dokument zdůrazňuje význam spolupráce mezi různými složkami v systému ochrany obyvatelstva, který vede k efektivní obraně státu před vnějšími i vnitřními hrozbami.

2.2.9 Dlouhodobý výhled pro obranu 2035

Tento dokument stanovuje hlavní směry rozvoje resortu Ministerstva obrany ČR, reaguje na aktuální a očekávané bezpečnostní výzvy, a poskytuje rámec pro budoucí vývoj obranných schopností a připravenosti státu, včetně občanů.

Dokument v kapitole „Základní principy výstavby ozbrojených sil ČR“ uvádí, že „ČR bude dbát na zvyšování úrovně připravenosti obyvatelstva pro obranu státu. Proto bude rozvíjen systém přípravy vojenského personálu a občanů k obraně“ (Dlouhodobý výhled pro obranu 2035, 2019).

Dlouhodobý výhled pro obranu 2035 klade důraz na přípravu občanů v otázkách obrany státu, což vyžaduje komplexní přístup, který zahrnuje širokou spolupráci mezi veřejným a soukromým sektorem, mezinárodními partnery a celou společností.

2.2.10 Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022–2027

Strategie představuje komplexní přístup k prevenci kriminality, jenž se zabývá širokým spektrem témat, od podpory a rozvoje systému prevence kriminality v ČR po konkrétní oblasti, jako je pomoc obětem trestných činů, práce s pachateli k omezení recidivy, a pro tuto práci důležité téma prevence kybernetické kriminality, která má zásadní vliv na bezpečnostní systém ČR.

Tato strategie může sloužit jako základ pro rozvoj a implementaci strategií zaměřených na spolupráci mezi AČR a Policií České republiky (dále jen „PČR“) v oblasti přípravy občanů k obraně státu.

3 PŘÍSTUP VYBRANÝCH SLOŽEK INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU K VZDĚLÁVÁNÍ A PŘÍPRAVĚ OBČANŮ

Od roku 2011 bylo usilováno o postupnou systematizaci výchovy a vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva (GŘ HZS ČR, 2013).

Každá z hlavních složek IZS ČR má v otázce vzdělávání a výchovy občanů jinou roli (zaměření). K edukaci obyvatel je přistupováno koncepčně a systematicky. Zásadním atributem mezi složkami IZS je interoperabilita, která jim dodává schopnost vzájemně kooperovat, poskytovat si navzájem služby a efektivně dosahovat vytýčených cílů.

IZS ČR je pro případ vojenského konfliktu nebo jiného ohrožení státu předurčen k poskytování základních zdravotnických a záchranných služeb, ochrannou vnitřního pořádku spolu s logistickou podporou a role občana je v tomto multioborovém systému nevyhnutelná.

3.1 Hasičský záchranný sbor České republiky

HZS ČR provádí přípravu občanů skrze preventivně výchovnou činnost, která je u této složky řízena z úrovně Ministerstva vnitra – generálního ředitelství HZS ČR.

3.1.1 Organizace preventivní výchovné činnosti

Preventivně výchovná činnost je souhrn činností, které jsou zaměřené na výchovu obyvatelstva s cílem účinně předcházet vzniku mimořádných událostí a v případě jejich vzniku dosáhnout zmírnění nežádoucích dopadů mimořádné události na zdraví, životy, majetek či životní prostředí odpovídajícím chováním obyvatelstva. Je prováděna prostřednictvím příslušníků HZS a je zaměřena na výchovu mladé generace v bezpečnostních tématech formou povinné a pravidelné výuky. U ostatních věkových skupin má za cíl prohlubování a doplňování znalostí.

Cíle preventivní výchovné činnosti:

- snižovat počet obětí na životech a ztrátě na majetku,
- předat obyvatelstvu základní informace z oblasti požární ochrany a ochrany člověka při mimořádných událostech,

- edukace obyvatelstva, aby svojí neznalostí nekomplikovalo činnost jednotek a bylo samo schopno se chránit při vzniku mimořádné události.

Formy preventivně výchovné činnosti:

- přednášky, školení a besedy,
- workshopy a exkurze,
- sociální sítě a tematické webové stránky,
- spolupráce s médii (internet, TV, rozhlas),
- propagační materiály (fotky, videa a podobné),
- tematické soutěže,
- podpůrné materiály pro školy, učitele a preventisty,
- pořádání přednášek pro děti, podnikatele a širokou veřejnost,
- vydávání nepravidelných odborných publikací,
- organizace dne otevřených dveří na hasičských stanicích,
- ukázky požární techniky a zařízení,
- demonstracemi zásahů během různých událostí. (HZS ČR Olomoucký kraj, 2024)

Hlavní motto týkající se přípravy občanů u HZS ČR je pouze dobře informovaný občan je nejen lépe připraven předcházet vzniku mimořádné události, ale v případě jejího vzniku je schopen účinněji chránit nejen sebe, ale i pomáhat ostatním. Proto klade HZS ČR velký důraz na preventivně výchovnou činnost, která zahrnuje širokou škálu aktivit, zaměřených na všechny věkové kategorie obyvatel. Orientuje se od žáků základních škol až po seniory a zdravotně postižené. Vzdělávání dětí a mládeže v rámci vzdělávacího procesu HZS ČR aplikuje skrze školní předmět ochrana člověka za mimořádných událostí, což je soubor látky, která zahrnuje ochranu obyvatelstva a další informace o mimořádných událostech, jak jim předcházet a jak se chovat v případě jejich vzniku. Hlavní důraz je kladen na principy sebeobranu a vzájemné pomoci. (Kociánová, 2022)

HZS ČR spolupracuje s ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy na tvorbě vzdělávací dokumentace, učebnic a příruček. Spolupracuje také s vysokými školami na přípravě budoucích učitelů, kde se zaměřuje na různé ukázky, besedy, semináře a workshopy.

Preventivně výchovná činnost

	2019		2020		2021		2022		2023	
	počet aktivit	počet osob	počet aktivit	počet osob	počet aktivit	počet osob	počet aktivit	počet osob	počet aktivit	počet osob
příprava učitelů	31	964	12	436	14	707	24	1 009	42	1 572
vzdělávání v MŠ, ZŠ a SŠ	1 248	78 235	175	6 345	241	10 344	732	36 215	916	57 234
vzdělávací projekty HZS ČR	2 545	59 226	498	9 031	174	4 066	1 023	20 898	1 701	39 206
pohybové-vědomostní soutěže	92	16 408	7	1 086	10	1 733	51	8 235	64	9 293
exkurze na stanicích	2 969	110 779	129	5 682	84	2 365	1 574	48 451	2 434	63 166
aktivity pro vysoké školy	59	833	42	377	45	453	173	1 089	102	1 080
příprava aktivní populace	255	43 431	87	1 690	47	3 245	101	7 647	172	18 737
aktivity pro seniory	140	6 542	11	356	24	1 261	55	1 838	102	3 628
aktivity pro osoby invalidní a se zdravotním postižením	53	2 072	9	415	10	277	24	940	40	1 102

Obrázek 3 Vyhodnocení preventivně výchovné činnosti za rok 2023 (112, 2024)

Preventivně výchovná činnost se neodehrává jen na školách, ale i na hasičských stanicích. Téměř každá ze stanic HZS ČR je vybavena interaktivní učebnou, kde je možné si v rámci akcí na podporu preventivně výchovné činnosti, řadu věcí prakticky vyzkoušet (Kociánová, 2022). V roce 2023 se uskutečnilo na hasičských stanicích 2.434 exkurzí s účastí 63.166 osob (MV-GŘ HZS ČR, 2023).

HZS ČR se snaží hledat cesty, jak oslovit všechny skupiny napříč obyvatelstvem. Oblíbené jsou u občanů stánky preventivně výchovné činnosti, které jsou součástí různých akcí, jako jsou třeba dny s IZS ČR, dny bezpečnosti, dny NATO a další pravidelně pořádané akce. Populární jsou také různé soutěže, třeba vědomostní soutěž „o hasičské pohádky“, výtvarná soutěž „dávají za nás ruku do ohně“ nebo soutěž „mladý záchranář“. (Kociánová, 2022)

V neposlední řadě se snaží HZS ČR organizovat různé kampaně zaměřené na témata ochrany obyvatelstva, které jsou často prezentovány například v prostředcích hromadné dopravy a většinou jsou tyto letáky, příručky a další materiály volně dostupné na stránkách www.hzscr.cz.

HZS ČR se zaměřuje jako vedoucí složka preventivně výchovné činnosti u IZS ČR na široké spektrum občanů a daří se jí tak oslovovat i pro jiné složky problematicky dosažitelné části populace ČR. Edukaci cílí na žáky mateřských a základních škol, studenty středních škol a budoucí pedagogy studující na vysokých školách, pedagogy a management školských zařízení i seniory. HZS ČR vnímá dospělé jako nejobtížněji přístupnou skupinu v rámci preventivně výchovné činnosti. Cestu k nim hledá například prostřednictvím dobrovolných

hasičů, nebo, jak uvádí koordinátorka preventivně výchovné činnosti HZS ČR Jihomoravského kraje kpt. Mgr. Pavla Pražáková, skrze jejich děti, které jsou ve školách edukovány na téma ochrana člověka při mimořádných událostech.

Obrázek 4 Počet aktivit pro základní a střední školy (MV-GŘ HZS ČR v oblasti preventivně výchovné činnosti za rok 2023, 2024)

3.1.2 Subjekty v systému preventivně výchovné činnosti

Subjekty patřící do systému preventivně výchovné činnosti jsou: orgány veřejné správy, orgány krajů a obcí, občanská sdružení, veřejně prospěšné organizace a v neposlední řadě i právnické a fyzické osoby. (Heinrichová, 2011)

Mezi orgány veřejné správy patří zejména Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství HZS ČR, které v součinnosti s krajským Hasičským záchranným sborem provádí preventivně výchovnou činnost v rámci svého teritoria, kde jej koordinuje preventista z krajské úrovně dále na územní odbory.

Stejně jako HZS ČR se HZS kraje podílí na propagační a vydavatelské činnosti. Preventivně výchovná činnost se provádí dle schváleného plánu. (Vilášek et al., 2014)

3.1.3 Vybrané podpůrné projekty preventivně výchovné činnosti

V ČR funguje celá řada projektů na podporu preventivně výchovné činnosti. Projekty mají jak celostátní i krajskou působnost. Výjimkou nejsou ani projekty organizované v rámci více krajů.

Ve velkém se do projektů ve svém volnu zapojují příslušníci HZS ČR i příslušníci dalších složek IZS ČR.

3.1.3.1 Hasík CZ

Program Hasík CZ dlouhodobě podporuje preventivně výchovnou činnost v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva a hraje u HZS ČR v edukačním procesu nenahraditelnou roli. Vznikl v Bruntále v roce 1996 a už v roce 1998 došlo k jeho postupnému rozšíření v regionu a následně působil celostátně. Jeho velkou devizou je akreditace od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k provádění vzdělávacích programů a vydávání osvědčení o jejich absolvování.

Hasík CZ je programem s mnohaletou tradicí a jeho činnost má velký dopad na preventivně výchovnou činnost u HZS ČR. Mezi jeho činnosti patří nejen projekty pro základní a střední školy, ale i vzdělávání instruktorů preventivně výchovné činnosti a pedagogických pracovníků.

Preventivně výchovný program Hasíku CZ byl v minulosti využit při tvorbě koncepcí preventivně výchovné činnosti u mnoha krajů, což dokládá jeho efektivní fungování v rámci výchovy a prevence.

3.1.3.2 Záchranný kruh

Jedná se o neziskovou organizaci, která se věnuje informování, vzdělávání a prevenci v oblastech běžných rizik a mimořádných událostí.

Mezi její hlavní projekty patří:

- informační systémy pro města a obce,
- vzdělávací aplikace,
- výuková videa,
- interaktivní multimediální učebnice,
- provoz vzdělávacího centra "Svět záchranářů" v Karlových Varech.

3.1.3.3 Vaše cesty k bezpečí aneb chytré blondýnky radí

Jedná se o projekt ve spolupráci Hasičského záchranného sboru Jihomoravského kraje (dále jen „HZS JMK“), Krajského ředitelství Policie Jihomoravského kraje (dále jen „KŘP JMK“) a Zdravotnické záchranné služby Jihomoravského kraje (dále jen „ZZS JMK“). Na webu

www.krizport.cz, což je veřejný portál krizového řízení v Jihomoravském kraji (dále jen „JMK“), provozovaný HZS JMK najdeme rady a tipy, jak reagovat na hrozící nebo nastalou mimořádnou situaci. Materiály na webových stránkách poskytují trefné a účelné informace k rozmanitým formám bezpečnostních rizik. Informace jsou přehledně členěny do kapitol a témat.

3.1.3.4 Portál www.ocmu.cz

Web určený pro učitele základního a středoškolského vzdělávání v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí. Na jednom místě zde najdeme všechny dostupné materiály a pomůcky pro učitele, které jsou volně a zdarma dostupné.

Obsahuje komplexní podporu výuky různými příručkami, e-learningem, výukovými materiály, animovanými videi a důležitými odkazy na podpůrné weby.

3.2 Zdravotnická záchranná služba České republiky

Zdravotnická záchranná služba (dále jen „ZZS“) hraje jednu z klíčových rolí v otázkách bezpečnosti státu, a to v situacích, kdy je ohroženo zdraví a životy občanů. Klíčové role zdravotnické záchranné služby v kontextu bezpečnosti státu jsou rychlá reakce na mimořádné události, vzdělávání, prevence, připravenost a ochrana veřejného zdraví. ZZS je v ČR zřizována krajskými úřady, tudíž je zde absence centrálního organizačního řízení.

ZZS je zřizována krajem a její hlavní činnost je zajištění přednemocniční neodkladné péče. Tou se rozumí péče o pacienty v místě vzniku události, během jejich transportu do zdravotnického zařízení a při předání pacienta cílovému poskytovateli akutní lůžkové péče. (Remeš, Trnovská, 2013)

Pro potřeby této práce bude u zdravotnické záchranné služby věnována pozornost vzdělávacím a výcvikovým střediskům, které svým posláním odpovídají řešené problematice. Ty jsou dle zákona o zdravotnické záchranné službě zřízeny na každém zařízení zdravotnické záchranné služby.

Vzdělávací a výcviková střediska mají primární funkci zajišťovat připravenost organizace pro poskytování přednemocniční neodkladné péče. Hlavním úkolem je vzdělávání a výcvik. Středisko připravuje zdravotnické pracovníky, aby získali nezbytné znalosti a dovednosti pro poskytování přednemocniční urgentní péče. Vzdělávání a výcvik probíhá jak individuálně, tak především ve formě týmové práce v rámci výjezdových skupin. Na základě pověření zřizovatele je také odpovědné za organizaci vzdělávacích programů, přípravu

zdravotnických pracovníků, IZS ČR a v případě potřeby i občanů v oblastech zdravotnické péče a přípravy na krizové situace. (Zdravotnická záchranná služba hl. m. Prahy, 2024)

Nedílnou součástí je zajišťování odpovídajícího počtu odborně připravených zdravotnických pracovníků, které skrze odborné a speciální kurzy připravuje k chodu organizace. Spolupracuje s pedagogickými institucemi, současně koordinuje vědecký a výzkumný program, spravuje edukační platformy a organizuje stáže nejen pro zaměstnance, ale i pro externí zdravotnický personál. Středisko také prezentuje Zdravotnickou záchrannou službu jako součást IZS ČR na veřejných akcích. (Zdravotnická záchranná služba hl. m. Prahy, 2024)

Hlavní činnosti vzdělávacího a výcvikového střediska můžeme rozdělit do dvou hlavních oblastí. První se soustředí na personál zdravotnické záchranné služby, kde je od zaměstnanců vyžadována účast na povinných kurzech a školeních, praktické tréninky resuscitace a příprava na mimořádné situace. Dále nabízí svým zaměstnancům dobrovolné kurzy pro jejich následný profesní rozvoj. Druhá oblast pokrývá vzdělávání veřejnosti i laiků v první pomoci. Přednášejícími jsou jak lékaři, tak i nelékařský zdravotnický personál, kteří pro vedení těchto školení a kurzů procházejí speciálním školením (Zdravotnická záchranná služba plzeňského kraje, 2024). ZZS je často označována jako komerční činnost, která je prováděna oproti úplatě.

V neposlední řadě Zákon č. 374/2011 Sb. o zdravotnické záchranné službě svěřuje do působnosti Ministerstva zdravotnictví úkol metodicky usměrňovat zaměření preventivně výchovné, propagační a ediční činnosti na úseku poskytování zdravotnické záchranné služby a podílet se na jejím zabezpečování. (Česko, 2011)

3.3 Policie České republiky

Tato ozbrojená složka IZS ČR je zásadní pro vnitřní bezpečnost, což má přesah do bezpečnosti vnější. U PČR se v práci zaměříme na její preventivní činnost, kterou si klade jako hlavní předpoklad pro úspěšnou policejní práci.

U PČR je preventivní činnost velice rozsáhlá a jejím cílem je eliminovat vznik trestné činnosti, kde upřednostňuje prevenci před represí. Její preventivní činnost se vždy věnuje aktuálním problémům ve společnosti a cílí na všechny věkové skupiny. Na každém územním odboru je takzvaný preventista, který na úseku prevence zodpovídá za její provádění a koordinuje preventivní činnost dle pokynů krajských koordinátorů

prevence. V širším pojetí je každý policista nepřímým preventistou, při své běžné činnosti. Projekty preventistů jsou prováděny v souladu s potřebami jejich přiděleného regionu. V praxi tito odborníci přizpůsobují aktivity na základě regionálních potřeb a svých osobních zkušeností z praxe. Díky tomu mohou jednotlivé aktivity nabývat různé formy, což jim umožňuje hrát klíčovou roli v prevenci.

Preventivní činnost PČR zahrnuje organizaci informačních kampaní, vzdělávání ve školách a provádění veřejných cvičení, které mají za cíl připravit občany na různé typy hrozeb a naučit je, jak se v takových situacích chovat. (Policie České republiky, 2023)

Preventivní činnost se zaměřuje na žáky a studenty základních a středních škol, pedagogy, rodiče a v neposlední řadě na seniory.

Zaměření preventivní činnosti PČR:

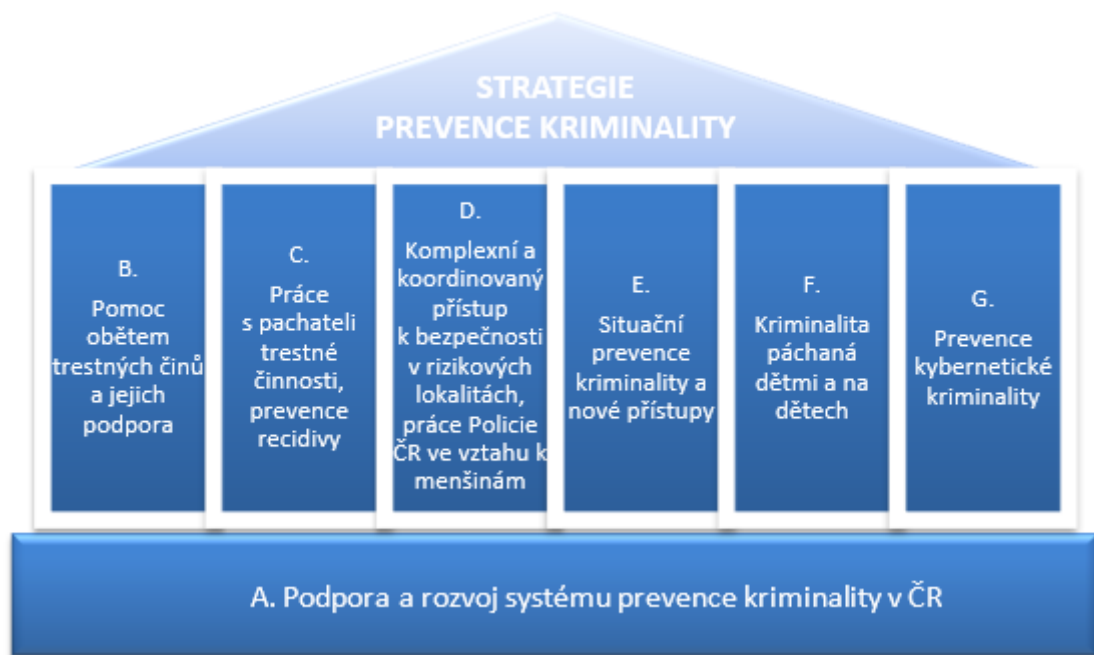
- U žáků prvního stupně základních škol se zaměřuje na dopravní výchovu, šikanu a bezpečné chování na internetu – kyberšikanu.
- U žáků druhého stupně základních škol se zaměřuje na šikanu, kyberšikanu, drogovou problematiku, trestní odpovědnost a bezpečný pohyb v silničním provozu (příčiny, důsledky dopravních nehod u mladých a začínajících řidičů).
- Pro středoškolské studenty jsou zvoleny stejné okruhy jako pro druhý stupeň základní školy, kde se volí téma přiměřeně k věku cílové skupiny. Dále se v tématice zakomponovává rizikové chování v oblastech extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus, homofobie a sekty.
- Pro pedagogy jsou zvoleny okruhy kyberšikana a počítačová kriminalita, nebezpečný útočník ve školském zařízení. U rodičů je ve velké míře preventivní činnost zaměřena na kyberšikanu, která v posledních letech zaznamenala velký nárůst.
- Pro seniory, kterých je v české populaci zhruba čtvrtina, se pořádají preventivní akce na téma krádeží a podvodů (včetně podvodů na internetu), přepadení a vloupání, domácího násilí a bezpečnost silničního provozu. (Policie České republiky, 2023)

Výše zmíněné oblasti jsou zásadní pro budování odolné a bezpečné společnosti schopné čelit současným i budoucím bezpečnostním výzvám.

Pro problematiku této práce je policejní činnost zásadní v oblastech posilování schopnosti obyvatel adekvátně reagovat na bezpečnostní hrozby a zvyšovat jejich povědomí o potenciálních hrozbách. Na úseku prevence a přípravy občanů, PČR intenzivně

spolupracuje s dalšími bezpečnostními složkami a státními orgány, za účelem cílené a efektivní edukace občanů. PČR má v oblasti vzdělávání a prevence dlouholeté zkušenosti. Systém je centrálně koordinován a pravidelně vyhodnocován.

Dle Koncepte rozvoje PČR do roku 2027 si PČR klade za cíl pokračovat v rozvoji a zlepšování podmínek pro efektivní preventivní činnost. Dále chce jasně vymezit a rozdělit činnost u oddělení prevence a tisku, u čehož si slibuje větší profesionalizaci daných oddělení. Tyto kroky povedou k lepším naplnění cílů stanovených ve Strategii prevence kriminality v ČR, včetně integrace preventivních opatření do všech aspektů činnosti policie. Dále bude na všech úrovních a útvarech, od Policejního prezidia ČR přes krajská ředitelství až po místní odbory, působit specializovaný a odborně vzdělaný koordinátor prevence kriminality. (Koncepte rozvoje Policie ČR do roku 2027, 2020)

Obrázek 5 Strategie prevence kriminality (www.mvcr.cz)

3.4 Dílčí závěr

Kapitola je přehledem přístupů vybraných složek IZS ČR k vzdělávání a přípravě občanů v otázkách bezpečnosti, kde je z hlediska problematiky práce patrné, že jde o provázanou činnost složek, která svoji systematickou činností obrovským dílem přispívá nejen k vnitřní bezpečnosti, ale napomáhá také systému obrany státu, ač to není jejich primární úkol.

Složky IZS ČR v oblasti vzdělávání a přípravy občanů ve velké míře spoléhají na činnost sdružení a spolků. Je potřeba říct, že bez jejich aktivit by byl systém těžce limitován, především z hlediska personálu, který by se edukaci mohl věnovat.

4 PŘÍSTUP ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY K PŘÍPRAVĚ OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

Přípravu občanů k obraně státu řeší Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 52 tohoto zákona je příprava občanů k obraně státu dobrovolná a má charakter vzdělávání, není-li zákonem nebo jiným právním předpisem stanoveno jinak. Dle stejného zákona koncepci přípravy občanů k obraně státu schvaluje vláda. (Česko, 1999)

POKOS je prezentován jako jedna z hlavních priorit Desatera pro obranu z 10. ledna 2022, ve kterém ministryně obrany Jana Černochová prezentuje svoje priority. Poslední platná koncepce přípravy občanů k obraně státu, která je popsána v druhé kapitole je výchozím dokumentem, pro činnost zainteresovaných subjektů.

Obrázek 6 Struktura POKOS (www.bezpecnaplzen.eu)

Příprava občanů má edukační charakter a zaměřuje se převážně na studenty základních a středních škol. Orientuje se především na zdravotní přípravu, aktivity zaměřené na rozvoj technických a sportovních dovedností, sebeobranu, posilování vzájemné solidarity a přípravu k civilní obraně. (Vičar et al., 2020)

Přípravu občanů ze strany AČR můžeme rozdělit a cílenou a necílenou. Cílená příprava se zaměřuje na základní a střední školy a necílená na zbytek populace, což je pro AČR důležitá část lidského potenciálu, který má velký vliv na obranu státu, ať už tím, že má brannou povinnost nebo tím, že může svým odpovědným chováním přispět do bezpečnostního systému velkou měrou. Dospělá populace je však v době míru

připravována k obraně vlasti na základě dobrovolnosti, což je promítnuto do praktické části práce.

Realizaci POKOS AČR koordinuje skrze Velitelství teritoria. V rámci krajů činnost provádějí Krajská vojenská velitelství (dále jen „KVV“), která využívají vlastní odborníky. Ti jsou zodpovědní za oblasti přípravy občanů k obraně státu. Vedou akreditovaná školení pro pedagogy a organizují prezentace na školách, přičemž při své činnosti často využívají vojáky, materiál a techniku z různých útvarů a zařízení. Na přípravě ve školách participují také aktivní zálohy KVV. Za mediální podporu projektu POKOS v různých regionech jsou odpovědní pracovníci oddělení komunikace Ministerstva obrany ve spolupráci s vojáky z jednotek AČR, přičemž využívají různé podpůrné aktivity v oblasti informačních a komunikačních technologií.

Komplexní příprava občanů v otázkách bezpečnosti přesahuje rámec Ministerstva obrany a vyžaduje tak spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvem vnitra. Dle e-mailové komunikace s garantkou projektu POKOS Mgr. Janou Novotnou Ministerstvo obrany velmi úzce spolupracuje se složkami Ministerstva vnitra, a to jak na revizi RVP ZV, tak i v jiných oblastech. Záměrem nové koncepce POKOS je navázat užší spolupráci i s jinými věcně příslušnými ministerstvy.

Dle e-mailové komunikace s garantkou projektu POKOS Mgr. Janou Novotnou se také od loňského roku se na všech KVV do projektu POKOS zapojují vojáci Aktivních záloh a váleční veteráni na základě dohody o provedení práce. Obě tyto skupiny jsou pro zapojení do projektu řádně proškoleni ze strany Krajského vojenského velitelství.

V roce 2021 byla příprava na obranu státu v kontextu Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání upozaděna oproti jiným oblastem (MŠMT ČR, 2023). Národní pedagogický institut pod záštitou ministerstva školství se věnuje přípravě nových Rámcových vzdělávacích programů. Mezi konzultanty, kteří na těchto programech spolupracují, patří i odborníci z Ministerstva obrany.

Ministerstvo obrany chce dle e-mailové komunikace s garantkou projektu POKOS Mgr. Janou Novotnou do rámcových vzdělávacích programů více zařadit témata související s bezpečností a obranou státu. Žáci by po absolvování základního vzdělávání měli disponovat těmito znalostmi:

- objasnit potřebu bezpečnosti v každodenním životě,
- popsat a porovnat základní činnosti armády v době míru a při válečných konfliktech,

- vyjádřit se k úloze každého občana při zajišťování bezpečnosti státu,
- popsat význam zapojení ČR do NATO.

Primárním úkolem POKOS je dle Daniely Hölzelové a Michala Abraháma z odboru komunikace Ministerstva obrany ČR vybavit děti a mládež dovednostmi a znalostmi potřebnými pro zvládání mimořádných situací, se kterými se mohou v každodenním životě setkat, a ukázat jim, jak v těchto situacích správně reagovat. Účastníci programů POKOS se učí poskytovat první pomoc, základy sebeobrany, orientaci v neznám terénu a základní principy přežití v přírodě. Během prezentací se také seznamují s různými typy krizových situací, pojmem branné povinnosti, důvody našeho členství v mezinárodních organizacích a úkoly, které musí vojáci v rámci svého povolání plnit. Probírána jsou také témata spojená s nebezpečím chemických havárií a rozpoznáváním a použitím individuálních ochranných prostředků. Díky účasti na těchto akcích získávají školáci cenné informace, které mohou zachránit životy nejen jim, ale i jejich blízkým. (CZDEFENCE.CZ, 2024b)

AČR hledá cesty, jak zapojit do systému přípravy občanů více subjektů skrze dotační programy s názvem Příprava občanů k obraně státu (POKOS) a dotační program Podpora branně-sportovních a technických dovedností obyvatelstva (PBSTAO).

AČR se také často prezentuje na veřejnosti, což má za cíl spíše propagaci nežli edukační směr činnosti, ale celkově to můžeme brát za podporu povědomí obyvatelstva o činnosti armády. Mezi nejznámější a hojně navštěvované akce jsou Den pozemního vojska Bahna nebo Dny NATO, které dle webu www.natoday.cz v roce 2023 navštívilo na 185 tisíc lidí.

Dle e-mailové komunikace s garantkou projektu POKOS Mgr. Janou Novotnou se v roce 2023 zvýšil počet pořádaných projektových dnů ze strany krajských vojenských velitelství na základních a středních školách. V roce 2023 KVV uskutečnila kolem 200 projektových dnů, což je téměř o 70 dnů více, než v roce 2022. Přirozeně také došlo k nárůstu počtu zúčastněných žáků. V roce 2023 jich celkově bylo okolo 26 tisíc, což je o 10 tisíc víc než v předešlém roce.

4.1 Dílčí závěr

V otázce geopolitiky a bezpečnosti ve světě byly poslední roky nesmírně dynamické a jejich vývoj byl těžko predikovatelný. Zhoršená globální bezpečnostní situace vedla k revizi řady dokumentů, koncepcí a strategií. V neposlední řadě došlo k alokaci finančních prostředků ze státního rozpočtu, které zabezpečily Ministerstvu obrany dlouho deklarované 2 % HDP.

To vše má velký vliv na přístup AČR k přípravě občanů k obraně státu, kde se i ze strany laické veřejnosti probouzí zájem o bezpečnostní témata po událostech na Ukrajině a v Izraeli. Náčelník generálního štábu AČR generálporučík Karel Řehka ale v rozhovoru pro iRozhlas uvedl, že *„Když teď začneme investovat 2 % HDP do obrany, tak to není příprava na tuto krizi, ale na tu krizi, která přijde za deset patnáct let. A ona nějaká stoprocentně přijde. Historicky to tak prostě je“* (Gruntová, Vávrová, 2023).

Přípravu občanů k obraně státu je klíčová součást národní bezpečnosti s cílem vybudovat silnou a odolnou společnost, která je schopná čelit širokému spektru bezpečnostních hrozeb. AČR vytváří vzdělávací a informační programy nejen za účelem poskytovat občanům potřebné znalosti a dovednosti v oblasti obrany, ale také aby posilovaly vědomí o významu společného přispění k ochraně státu.

5 OBČANSKÁ ROLE V OBRANĚ STÁTU

Se vstupem ČR do Severoatlantické aliance a přijatou novou koncepcí výstavby ozbrojených sil ČR se postupně přešlo na plně profesionální armádu. Zrušení základní vojenské služby a civilní služby proběhlo na základě přijetí nové právní úpravy. Zákon č. 585/2004 Sb. nejenom že zrušil základní službu, reagoval také na změnu koncepce branné povinnosti.

Zákon č. 585/2004 Sb. o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon) ve svém první paragrafu uvádí, že „*Branná povinnost je povinnost státního občana České republiky (dále jen "občan") plnit úkoly ozbrojených sil České republiky (dále jen "ozbrojené síly"); zahrnuje povinnost občana podrobit se odvodnímu řízení, vykonávat vojenskou činnou službu a plnit další povinnosti stanovené tímto zákonem*“ (Česko, 2004).

Dle ústavního zákona o bezpečnosti ČR jsou ozbrojené síly doplňovány na základě branné povinnosti. Ta vzniká občanovi (mužům i ženám) v den dosažení 18 let věku nebo v den získání státního občanství ČR, pokud je občan starší 18 let. Občan může dobrovolně převzít brannou povinnost, pokud splňuje podmínky zdravotní způsobilosti a potřebu doplnění ozbrojených sil. V případě stavu ohrožení státu nebo válečného stavu může být branná povinnost rozšířena o službu mimořádnou.

Role občana může být také cíleně omezena na základě § 53 zákona č. 222/1999 Sb., který stanovuje, že lze v nezbytně nutné míře omezit osobní svobodu a základní lidská práva, a to ve spojitosti se zajištěním obrany státu za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu. Přesněji se jedná o svobodu pohybu a pobytu, kdy se omezuje vstup do vyznačených prostor, zákaz vycházení, zdržovat se v místě trvalého bydliště a podobně. Dále může být omezené právo shromažďovací včetně průvodů a manifestací. Omezení nařizuje vláda ČR. (Vičar et al., 2020)

5.1 Význam vojenských dovedností v kontextu civilní připravenosti k obraně státu

V současné době, kdy se bezpečnostní hrozby neustále vyvíjejí a diversifikují, nabývá na důležitosti nejen obrana státu armádou, ale i schopnost efektivní reakce civilní populace. Vojenské dovednosti a principy hrají klíčovou roli v budování této civilní připravenosti a posilují odolnost společnosti.

Osvojení základních vojenských dovedností jako jsou první pomoc, orientace v terénu, základy taktického pohybu a sebeobrana poskytují občanům nástroje pro reakci v krizových situacích.

Disciplína a vlastnost se podvolit vedení, které jsou součástí vojenského výcviku, výrazně přispívají k schopnosti jednat koordinovaně, a i pod tlakem. V situacích, kdy je nezbytná rychlá, efektivní reakce a činnost, jsou tyto kvality neocenitelné. Umožňují občanům, aby si ve stresových situacích zachovali klidnou hlavu. Dalším z důležitých atributů je fyzická připravenost. Dle webu www.irozhlas.cz a České školní inspekce, která zpracovala Tematickou zprávu – tělesná zdatnost žáků na základních a středních školách z roku 2023 se kondice českých dětí zhoršila. Na takový trend má bohužel vliv i rodinné zázemí. S fyzickou zdatností se úzce pojí psychická odolnost, což je klíč pro zvládnutí náročných situací. Fyzická připravenost umožňuje jednotlivcům delší dobu vykonávat náročné činnosti, zatímco psychická odolnost pomáhá čelit psychologickému tlaku a stresu, jenž krizové situace přinášejí.

Síla každého bezpečnostního systému závisí na pevnosti jeho nejslabšího článku. Proto je v tomto systému klíčovým prvkem občan, který je v oblasti bezpečnosti dobře informovaný a vzdělaný. Měl by chápat základní postupy státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, jakož i postupů zavedených jeho zaměstnavatelem v případě různých mimořádných situací. Každý občan by měl být součástí procesu veřejného informování a cílené přípravy, která ho vybaví nejen pro osobní ochranu, ale i pro pomoc vzájemnou. Výsledným efektem těchto snah by měla v ideálním případě být odpovídající reakce občana na případná opatření. (Dvořák a Haugwitz, 2021)

6 DÍLČÍ ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI

V teoretické části této práce byly podrobně rozebrány základní pojmy, historický a právní kontext a různé přístupy k přípravě občanů na obranu státu v rámci AČR a IZS ČR. Důkladná analýza historie a legislativního rámce ukazuje, jak významně se proměňuje role občana a státních institucí v obraně státu s ohledem na měnící se bezpečnostní a geopolitické prostředí. Koncepční dokumenty a strategie, jak národní, tak mezinárodní, reflektují nutnost adaptace a inovace ve vzdělávacích programech a přípravě občanů k obraně státu.

Rostoucí potřeba začlenění občanů do obranných strategií se odráží v nově formovaných přístupech k vzdělávání a preventivní činnosti. Z teoretické části vyplývá, že přestože byl učiněn pokrok ve zlepšení struktury a obsahu vzdělávacích programů, stále existují významné mezery, zejména ve smyslu praktické přípravy a zapojení civilního sektoru. Tento závěr nastiňuje potřebu dalšího výzkumu a rozvoje v oblastech, které by mohly přinést efektivnější integraci a implementaci obranných opatření na všech úrovních společnosti.

Na základě těchto poznatků bude praktická část této práce zaměřena na vyhodnocení aktuálního stavu spolupráce AČR s IZS ČR a na návrhy specifických opatření, které by mohly podpořit zefektivnění této spolupráce. Cílem je analyzovat stav spolupráce AČR a IZS ČR v přípravě občanů k obraně státu a následně navrhnout udržitelné a prakticky aplikovatelné nástroje pro zlepšení připravenosti občanů ČR na obranu státu.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI

Jelikož je literatura k tématu diplomové práce značně omezená, byly provedeny kvalitativní rozhovory s odborníky z praxe, kdy převažovala komunikace pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Autor již při zpracovávání bakalářské práce na téma „Vzdělávání a příprava učitelů základních škol k výuce problematiky obrany státu“ uznal, že to, co je „na papíře“ nemusí úplně odpovídat praxi a hodnotí tuto metodu sběru informací jako velice přínosnou nejen pro praktickou část diplomové práce.

Omezená dostupnost literatury k danému tématu vedla k tomu, že se autor rozhodl pro přímé získávání informací od odborníků z praxe, což vedlo k zajištění relevantních a aktuálních dat pro diplomovou práci. Tento přístup umožnil autorovi získat hlubší porozumění a reálná východiska v problematice tématu diplomové práce.

Metoda polostrukturovaných rozhovorů poskytla dostatečný prostor pro vedení rozhovoru v předem určených tématech, zároveň ale umožnila respondentům vyjádřit své myšlenky a postřehy méně omezeně a spontánněji než v případě plně strukturovaných rozhovorů. Tento přístup je obzvláště cenný v situacích, kde se může teoretické pojetí tématu (jak je popsáno v literatuře) odlišovat od reality praxe, to znamená, že existuje rozdíl mezi teoretickými koncepty a jejich praktickou aplikací. Autora výběr metody vedl k přesvědčení, že dialog s odborníky, kteří se denně setkávají s realitou vzdělávacího procesu, je nezbytný pro získání autentického náhledu do problematiky tématu diplomové práce a dále přispívá k větší validitě a relevanci výsledků výzkumu.

Respondenti z AČR i ze složek IZS nechtěli být vzhledem k citlivosti tématu v diplomové práci jmenováni a přispělo to k jejich otevřenosti a jejich osobní názory nebyly zahaleny pod rouškou oficiálních postojů. Anonymita umožnila respondentům vyjádřit se bez obav z možných profesních důsledků nebo ztráty reputace. Tímto způsobem bylo možné získat hlubší a upřímnější názory, které by mohly být v oficiálním kontextu potlačeny nebo modifikovány.

8 AKTUÁLNÍ STAV SPOLUPRÁCE ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY S INTEGROVANÝM ZÁCHRANNÝM SYSTÉMEM NA PŘÍPRAVĚ OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

Už při výběru téma diplomové práce bylo zřejmé, že spolupráce AČR s IZS ČR na přípravě občanů k obraně státu není úplně běžná a když už spolupráce probíhá, je založená na osobní iniciativě příslušníků z řad KVV nebo složek IZS. Autor, jakožto příslušník AČR, cítí potenciální synergický efekt případné koordinované spolupráce mezi složkami směrem k vzdělávání a přípravě občanů k obraně státu.

Ze sběru dat vyplývá, že je téma složité a spolupráce není koncepčně nastavená ani u jedné složky. Není v systému přípravy občanů vyžadovaná, tudíž ani kontrolovaná.

Stav spolupráce není možno hodnotit v ČR jako celek, protože neexistuje centrální systém, který by tuto spolupráci udržoval ve stejné podobě na celostátní úrovni. Ve většině krajů se systém spoléhá na osobní iniciativu zaměstnanců a bylo by tedy zkreslující popisovat stav paušálně napříč ČR.

Kapitola bude zaměřena na JMK, ze kterého autor pochází. Z pohledu AČR, kterou bereme jako hlavní složku, která zabezpečuje POKOS, je to kraj s velkou koncentrací vojenských útvarů a zařízení, které se navíc věnují vzdělávání a přípravě personálu AČR.

Při pohledu na společnou spolupráci složek obecně zjistíme, že je kooperace AČR a složek IZS relativně běžná a vítaná z obou stran. Především společná cvičení jsou klíčová pro zvyšování připravenosti a efektivity při reakci na mimořádné události, včetně přírodních katastrof, havárií nebo potenciálních bezpečnostních hrozeb. Tyto aktivity jsou zaměřené na rozvoj koordinace mezi složkami, sdílení znalostí a zkušeností, a testování společných postupů a moderních technologií. Každá ze složek má svá vlastní specifika a cílem je také najít jejich silné stránky v rámci kooperace a využití jejich potenciálu na maximum. Zároveň je žádoucí jasné rozdělení pravomocí a odpovědnosti v různých oblastech činnosti.

Při osobní komunikaci s koordinátorkou preventivně výchovné činnosti HZS ČR JMK kpt. Mgr. Pavlou Pražákovou bylo zjištěno, že se v rámci JMK o žádné spolupráci mezi AČR a HZS nedá hovořit. Má v oboru prevence a výchovy u HZS více jak patnáctiletou praxi a spolupráci s AČR směrem k obyvatelům hodnotí jako zanedbatelnou. Zpráva o činnosti Hasičského záchranného sboru České republiky v oblasti preventivně výchovné

činnosti za rok 2023 neuvádí žádnou konkrétní spolupráci s Ministerstvem obrany potažmo s AČR.

Oslovení preventisté z územních odborů PČR v rámci JMK také s AČR v rámci POKOS úzce nespolupracují. Potvrzují ale, že například při akcích Den IZS s AČR spolupráci navazují. Na takových akcích se AČR většinou prezentuje stánkem se statickou ukázkou, kde prezentuje armádní výstroj, výzbroj a techniku. Zde je diskutabilní, jaký edukační dopad tato aktivita má, nicméně pořád je to prezentace armády na veřejnosti, která je ze Sekce obranné politiky a strategie Ministerstva obrany ČR, popřípadě Velitelství teritoriálních sil vyžadována.

Co se týče Zdravotnické záchranné služby tak ta má v JMK omezené kapacity pro poskytování preventivní činnosti a školení veřejnosti, respektive komerčního sektoru. Pro spolupráci zde AČR využívá, skrze KVV, fondu pro poskytování práce na dohodu, čímž využívá služeb záchranářů v jejich mimopracovní době. V oblasti zdravotní přípravy se ještě doplňuje činnost o pracovníky například Českého červeného kříže.

Tematické okruhy projektu POKOS, preventivní a preventivně výchovné činnosti se v rámci edukace občanů nezdá protínají a mají často společný obsah s určitými drobnými rozdíly dle typu složky, která edukaci provádí.

V rámci činnosti převážně na základních a středních školách se aktuálně AČR a hlavní složky IZS ČR potkávají v následujících okruzích při své edukační činnosti:

- zdravotní příprava,
- kybernetická bezpečnost,
- chemická příprava,
- sebeobrana,
- tělesná příprava,
- evakuace, evakuační zavazadlo a podobné.

Diplomová práce je psána v době, kdy je očekávána nová Koncepce přípravy občanů k obraně státu na roky 2024–2030 a taktéž se blíží do finální fáze revize rámcových vzdělávacích programů. Budou to důležité dokumenty pro další směřování přípravy občanů k obraně státu. Stávající dokumenty byly tvořeny v diametrálně rozdílné bezpečnostní situaci

v Evropě a ve světě a také předcházela době pandemie COVID-19, kdy se veškerý vzdělávací proces v otázkách bezpečnosti státu směrem k veřejnosti eliminoval. Nová koncepce by měla dle garantky projektu POKOS ze Sekce obranné politiky a strategie Ministerstva obrany Mgr. Jany Novotné reagovat na dlouhodobé problémy v přípravě občanů k obraně státu. Její obsah by měl reflektovat potřebu provázat vzdělávání v bezpečnostních tématech mezi ministerstvy obrany, vnitra a školství mládeže a tělovýchovy.

Trefně pro web www.czdefence.cz ze dne 21.12.2023 uvedl vrchní ředitel Sekce obranné politiky a strategie Ministerstva obrany ČR Jan Jireš: *„V České republice a leckde jinde v Evropě došlo k trošku bizarnímu stavu, kdy obranný systém země, včetně související legislativy, byl v mnoha ohledech vytvářen na správných principech, ale jednotlivé prvky v praxi potom nebyly rozvíjeny v potřebné hloubce a rozsahu. Příklady bychom mohli uvést spoustu: zajišťování Host Nation Support, výstavba záloh, schopnost válečného rozvinutí ozbrojených sil, **příprava občanů k obraně státu** nebo fungování krizového řízení v souvislosti se zajišťováním obrany. Tohle jsou všechno věci, které máme desetiletí v legislativě, ale vlastně se to moc neřešilo. Nikde v Evropě se to neřešilo. My teď v řadě oblastí stojíme jen před tím, abychom naplnili reálně to, co nám už léta ukládá legislativa“* (CZDEFENCE.CZ, 2024a).

9 SROVNÁNÍ PŘÍSTUPU HLAVNÍCH SLOŽEK INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU A ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY NA PŘÍPRAVĚ OBČANŮ V OTÁZKÁCH BEZPEČNOSTI STÁTU

Cílem této kapitoly je identifikovat klíčové faktory úspěchu a také oblastí, kde je potřeba dalšího zlepšení. Komparací přístupů nalezneme možné cesty k užší spolupráci IZS ČR a AČR. IZS se zaměřuje především na prevenci a řešení mimořádných událostí a katastrof s cílem minimalizovat jejich dopady na obyvatelstvo a infrastrukturu. Na druhé straně, AČR, jakožto ozbrojené síly státu, zajišťuje obranu a bezpečnost ČR před vnějšími hrozbami. Obě instituce se však nevyhnutelně potýkají s výzvou, jak efektivně zapojit a připravit civilní populaci na potenciální hrozby a krize vojenského charakteru.

Při terénním sběru dat bylo zjištěno, že spolupráce mezi hlavními složkami IZS v preventivně výchovné činnosti je běžná, a především směrem k žákům a studentům dává ucelený pohled na problematiku, se kterou se základní složky IZS potýkají. Hlavní devizou je koncepční přístup ze strany Ministerstva vnitra k přípravě občanů a jeho neustálé vyhodnocování a přizpůsobování vzhledem k aktuálním potřebám složek, což se dále promítá do směřování preventivně výchovné činnosti hlavních složek IZS. Role AČR není v jejich preventivně výchovné činnosti zahrnuta, i když některá témata s ní mají úzkou spojitost.

Velký rozdíl je v podpoře edukačního procesu studijními materiály, které HZS ČR spolu s PČR a ZZS nabízí a distribuuje. Mají v tom velkou podporu neziskových organizací a spolků, které se zaměřují vesměs na veškerou problematiku spojenou s činností hlavních složek IZS. Materiály jsou tvořené nejen pro koncové účastníky edukace, ale i pro pedagogy, lektory a instruktory, které jim slouží jako vodítko při jejich činnosti. Dle rozhovoru s kpt. Mgr. Pavlínou Pražákovou, hlavní koordinátorkou preventivně výchovné činnosti u HZS JMK, jsou podklady důležité z hlediska nastavení stejné úrovně preventivně výchovné činnosti v rámci krajů i celorepublikově. Oproti tomu AČR směrem k občanům nedisponuje tak rozsáhlou základnou vzdělávacích materiálů. Jedná se většinou o materiály informativní a propagační. Zajímavé zjištění bylo, že ani poslední 3. vydání příručky pro učitele základních a středních škol nebylo vytištěno, natož distribuováno do škol. Na webu www.pokos.army.cz lze najít pouze zmíněnou příručku pro učitele a odkaz na strategické dokumenty.

Další významný rozdíl je ve schopnosti volby vhodného obsahu pro cílové publikum edukace. Hlavní složky IZS už v přípravě svých školitelů a instruktorů kladou důraz na tematické a obsahové zaměření vzhledem k cílové skupině. Navíc jejich školitelé mají v drtivé většině odbornou praxi, a tak zjednodušeně hasič, který někdy hasil požár, vyučuje prevenci požární ochrany. Policista, který někdy zasahoval proti nezákonné činnosti, přednáší o prevenci kriminality a záchranář, který ošetřoval zraněného po autonehodě, školí problematiku první pomoci, a tak jako ostatní se dělí o svoje zkušenosti z praxe. U lektorů v projektu POKOS se typové a obsahové zaměření na složení cílové skupiny nedá vždy aplikovat, protože se často klade důraz na kvantitu před kvalitou a je snaha o maximální pokrytí co největšího počtu žáků, studentů, občanů. To má samozřejmě negativní, ale v otázce kvantity, i pozitivní dopady.

Příprava občanů ze strany PČR má nejobsáhlejší problematiku ze všech složek IZS. Z teoretické části vycházejí oblasti, na které se PČR v rámci prevence zaměřuje a má k tomu vybudovanou síť preventistů, kteří vzdělávací proces svými projekty a aktivitami podporují nejen ve svém územním odboru. Výhoda PČR oproti ostatním složkám IZS je v personálním obsazení specialisty na prevenci. V rámci JMK má PČR 8 preventistů, kteří jsou dislokovaní na každém z územních odborů a jsou koordinováni hlavním preventistou kraje. Pro srovnání můžeme uvést, že na KVV Brno byl do začátku roku 2024 jediný příslušník, který má systematizované místo spojené s POKOS a je zodpovědný za plánování a koordinaci aktivit v rámci kraje (teritoria).

Hlavní výhodou při přípravě občanů složkami IZS ČR a AČR je, že veškerá jejich aktivita směrem k edukaci obyvatel je zdarma. To ovšem neplatí pro zdravotnickou záchranou službu. Ta si např. v JMK účtuje za školení první pomoci pro nepodnikatelské subjekty 1000 Kč za hodinu školení provedeného lékařem a 650 Kč za hodinu školení záchranářem.

Při srovnání legislativní podpory složek směrem k přípravě obyvatelstva v otázkách bezpečnosti lze konstatovat, že má každá z nich ve svých základních principech a povinnostech přípravu obyvatel na negativní situace zakomponovanou v určitém zákoně. K 2. kapitole byly koncepce a zákony rozpracovány a popsány.

Velkým rozdílem je příprava vlastních školitelů, instruktorů, přednášejících a podobně. Například u HZS ČR JMK je systém nastaven tím způsobem, že bez tří denního metodického kurzu od spolku Hasík CZ je účast na preventivně výchovné činnosti ve školách vyloučena. Vlastní školení se zaměřuje hlavně na pedagogické dovednosti budoucích instruktorů preventivně výchovné činnosti. Školení instruktorů preventivně výchovné činnosti je

prováděno i pro dobrovolné hasiče, kteří tím pádem rozšiřují řady školitelů a efektivně podporují edukaci v regionu. V tomto trendu přípravy školitelů rapidně zaostává AČR, kde neexistuje systematické školení instruktorů POKOS a spoléhá se na profesionalitu vojáků, kteří se účastní projektu přípravy občanů.

Ministerstvo obrany přiznává, že v oblasti obrany státu chybí systém dobrovolné přípravy občanů v době míru mimo plnění branné povinnosti. V základním vzdělávání existují nedostatečné a fragmentované vzdělávací programy, které vedou k nízké úrovni informovanosti občanů a mládeže o této problematice. Pedagogický personál má malý zájem o další vzdělávání v oboru, což nutí školy spoléhat se na externí subjekty pro osvětu v oblasti bezpečnosti státu, přičemž kontrola formy a obsahu těchto aktivit Ministerstvem obrany je velice komplikovaná. (MO ČR, 2023)

Ministerstvo obrany ve svých dokumentech popisuje stav přípravy občanů k obraně státu s jistou mírou kritiky, což je hodnoceno kladně, protože se dostavila sebereflexe, která v této problematice často chybí.

9.1 Vliv připravenosti občanů na každodenní činnost složek

Hlavní složky IZS kladou velký důraz na preventivně výchovnou činnost, a to z několika klíčových důvodů, které souvisí s jejím základním posláním a mají přímou vazbu na jejich každodenní úkoly. Hlavní složky IZS jsou v první linii primární reakce na situace ohrožující životy, zdraví a majetek. Preventivně výchovná činnost tedy přímo přispívá ke snížení rizik a minimalizaci potenciálních škod, protože informovaní a dobře připravení a vzdělaní občané mohou účinněji reagovat v mimořádných a krizových situacích, snížit míru zranění, poškození majetku, a mít vliv na záchranu lidských životů.

Hlavní myšlenkou tohoto odstavce je, že vzděláváním veřejnosti v oblasti prevence a sebeochrany IZS úspěšně snižuje frekvenci vzniku mimořádných událostí a tím pádem i zátěž na své operační složky. To umožňuje hospodárnější alokaci zdrojů a zvyšuje celkovou funkčnější reakci systému IZS na nevyhnutelné a nenadálé situace.

Na opačné straně, AČR plní odlišné poslání a její úlohou je obrana státu před vnějšími hrozbami a plnění mezinárodních vojenských závazků. Ačkoli AČR rovněž provádí výchovné a vzdělávací programy pro školy a veřejnost, tyto aktivity nejsou tak přímo spojeny s jejím každodenním fungováním jako u IZS. V době míru, kdy nejsou aktivovány

krizové scénáře vyžadující mobilizaci, nepřipravenost jednotlivého občana nemá na každodenní práci armády tak velký dopad.

V této souvislosti je důležité rozumět, že obě instituce, i přes svá specifická zaměření, hrají zásadní roli v rámci bezpečnostního systému státu, a jejich činnosti se mohou doplňovat ve snaze o dosažení vyšší úrovně bezpečnosti a ochrany občanů.

10 MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ

Stručné mezinárodní srovnání je chápáno jako vhodné doplnění diplomové práce. Mezinárodní srovnání poskytuje širší perspektivu a umožňuje hlubší pochopení dané problematiky v globálním kontextu. Pro komparaci byly zvoleny státy Polsko, Finsko a USA. První dvě jsou země Evropské unie, které využívají spolupráce Evropské unie v oblasti bezpečnosti a obrany. USA je země s tradičním vojenským významem a globálním dosahem, která se odlišuje svými obrannými strategiemi a přístupem k mezinárodní bezpečnosti.

10.1 Polsko

Celým názvem Polská republika nám je po Slovensku pro problematiku diplomové práce nejbližší a zároveň představuje zajímavý příklad z hlediska obranné politiky a vzdělávání občanů v této oblasti. Polsko, ležící v blízkosti Ruska, má silně militarizovanou politiku a klade důraz na teritoriální obranu. S jeho historickými zkušenostmi a geografickou polohou, přistupuje k otázkám národní obrany s velkou vážností. Polská vláda investuje značné prostředky do obranného sektoru a veřejného osvětového programu, což zahrnuje vzdělávací kampaně a tréninkové programy pro občany.

Ve srovnání s ČR, kde obranná politika a příprava občanů na obranu čelí podobným výzvám, nabízí Polsko příklad, kde je větší důraz kladen na aktivní zapojení občanů do obranných strategií. Polsko propojuje v přípravě občanů k obraně státu nejen armádu, záchranné a bezpečnostní sbory, ale i soukromí sektor, který by měl v krizové situaci klíčovou roli v udržení chodu státu. Polsko má také rozsáhlý systém teritoriální obrany, který je integrován do systému národní bezpečnosti a který se zaměřuje na přípravu a mobilizaci občanů v případě vojenského konfliktu nebo jiné krize. Ti jsou v daném vojvodství (na podobné bázi jako KVV v AČR) využíváni primárně na obranu kritické infrastruktury. Díky pravidelnému výcviku obrany objektů znají dokonale místní terén svých vojvodství.

Tento přístup je ovlivněn nejen historickými zkušenostmi s vojenskými konflikty, ale také současnými bezpečnostními hrozbami v regionu. Polsko, ležící v blízkosti Ruska a dalších států s komplikovanou politickou situací a vnímá potřebu silné národní obrany jako klíčovou.

Polský místopředseda vlády a ministr národní obrany W. Kosiniak – Kamysz 8. 2. 2024 během jednání parlamentního výboru národní obrany představil hlavní úkoly, které bude

MO v nejbližší době plnit. Jsou nimi všeobecná obrana, posílení pozice Polska v Evropské unii a NATO a efektivně řízená a dobře vybavená armáda, nezávislá ve svém působení na nadřízené politické autoritě. Ministr národní obrany také zmínil problém, kdy zákon o obraně vlasti zrušil civilní obranu v Polsku. Doslova uvedl: „*Je to nedbalost, která se nikdy neměla stát. Nedostatek pravidel, postupu v případě poplachu, koordinátorů a spolupráce s místními samosprávami může vést ke katastrofě.*“ (Ministerstwo Obrony Narodowej, 2024)

10.2 Finsko

Finsko, se svou dlouhou hranicí s Ruskem, tradičně klade velký důraz na univerzální vojenskou službu a má velmi vysokou úroveň obranné připravenosti. Tato severská země je ukázkovým příkladem, jak se dá efektivně sloučit spolupráce nejen armády a složek integrovaného záchranného systému, ale celého státního aparátu na podporu přípravy občanů k obraně státu. Je potřeba zmínit, že Finsko má stále povinnou vojenskou službu, která je vnímána jako národní tradice, což v systému přípravy občanů značně napomáhá.

Finsko pro svůj proces přípravy občanů využívá národní obranou výcvikovou asociaci s názvem Maanpuolustuskoulutusyhdistys (dále jen „MPK“), což je nejkomplexnější bezpečnostní školitel v zemi založený v roce 1993 jako soukromý spolek a od roku 2008 jako veřejnoprávní spolek založený na základě zákona. Nabízí školení všem, kteří mají zájem udržovat, rozvíjet a rozšiřovat své vojenské dovednosti nebo obecné bezpečnostní znalosti a dovednosti. Vůli bránit vlast mohou skrze MPK realizovat jak řadoví občané, zařazení do služeb zaměstnavatele, tak i ti, kteří patří do vojenských záloh. Výcvik je k dispozici vojákům i civilistům a všem bez ohledu na pohlaví MPK trénuje občany Finska s cílem, aby lépe zvládali každodenní nebezpečné situace a výjimečné okolnosti. MPK je strategickým partnerem obranných sil Finska, který spolupracuje s úřady a organizacemi v celém bezpečnostním sektoru. (MPK, 2024)

10.3 USA

Spojené státy americké mají jednu z největších vojenských sil na světě a jejich obranná politika je značně ovlivněna potřebou udržovat globální vojenskou přítomnost. Americký přístup k obraně zahrnuje rozsáhlé investice do technologií a významnou zahraniční vojenskou angažovanost, což je výrazně odlišné od obranných strategií většiny evropských zemí. USA se soustředí na přípravu vnitřní bezpečnosti, protože je geologicky v jiné situaci než například země východní Evropy.

USA mají ohromnou podporu civilního obyvatelstva v otázkách obrany státu, což se projevuje nejen vysokým rozpočtem na obranu schváleným Kongresem, ale také v široké veřejné podpoře vojenských operací a programů. Tato podpora je částečně kultivována prostřednictvím intenzivního vzdělávání a informačních kampaní, které zdůrazňují význam národní bezpečnosti a obrany.

Americký přístup zahrnuje edukaci občanů v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace skrze programy jako je FEMA (Federal Emergency Management Agency), která patří pod Ministerstvo vnitřní bezpečnosti USA (U.S. Department of Homeland Security). Nabízí kurzy a semináře o tom, jak se připravit na přírodní katastrofy, teroristické útoky a další krizové situace. Tyto informace jsou široce dostupné prostřednictvím webových stránek, brožur a komunitních workshopů napříč státy. (FEMA, 2024)

Programy pro mládež: Existují různé programy zaměřené na mladé lidi, jako je Junior ROTC (Reserve Officers' Training Corps), které fungují v mnoha středních školách po celé zemi. Tyto programy poskytují základy vojenského výcviku, občanskou výchovu, a připravují mladé lidi na možnou vojenskou kariéru nebo na aktivní účast v komunitách. Na podobném základu fungují některé školy v Polsku. USA také podporují zapojení občanů do bezpečnostních otázek prostřednictvím různých iniciativ a programů, které podporuje granty. Například, programy sousedské hlídky a komunitní policejní programy jsou zaměřeny na prevenci kriminality a zvyšují povědomí o bezpečnostních otázkách. (Nemeth, 2021)

USA celkově přistupují k přípravě občanů v obraných a bezpečnostních otázkách komplexně, s cílem zvýšit jak vojenskou připravenost, tak občanskou odolnost vůči různým hrozbám a krizovým situacím. Tento přístup zdůrazňuje význam široké spolupráce mezi různými vládními i nevládními organizacemi a občany.

11 SWOT ANALÝZA

SWOT analýza byla zařazena z důvodu identifikace silných a slabých stránek AČR a IZS ve vztahu k přípravě občanů v bezpečnostních otázkách. Po vyhodnocení analýzy bude také jasné, jakým kurzem by měla strategie spolupráce ideálně směřovat a jakých by měla využít předností s maximálním potlačením slabých stránek. Krátkým popisem silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb bude také rozklíčováno, jaké klíčové kapitoly mají vliv na problematiku u AČR a IZS ČR, kdy byl jejich seznam pečlivě selektován a definován s odborníky za danou oblast.

SWOT analýza se vyvinula z ekonomických modelů, které zkoumaly vztahy mezi klíčovými procesy nezbytnými pro dosažení určených cílů. Zahrnuje jak hodnocení externího prostředí a jeho vlivu, tak interní kapacity a možnosti subjektu. SWOT analýza zkoumá interakci mezi různými faktory ovlivňující dosažení cíle a jejím cílem je odstranit negativa a posílit pozitiva. SWOT analýza je analytický nástroj pro stanovení strategických kroků na základě posouzení stávající situace a zaměřuje se na identifikaci a hodnocení následujících klíčových faktorů:

- Silné stránky (Strengths): Interní atributy, které podporují dosažení cíle.
- Slabé stránky (Weaknesses): Interní atributy, které dosažení cíle brání.
- Příležitosti (Opportunities): Externí okolnosti, které mohou cíl podpořit.
- Hrozby (Threats): Externí okolnosti, které mohou cíl ohrozit. (Špaček, Červený, 2020)

Analýza je v určitých aspektech tvořena subjektivním pocitem. Proto byla strukturována, konzultována a vyhodnocena s odborníky na dané oblasti. Byla vybrána skupina, která měla zástupce z hlavních složek IZS a vojáky z povolání, kteří se zabírají prevencí, preventivně výchovnou činností a problematikou POKOS. Nejen jejich názory jsou dále využity v praktické části.

SWOT analýza AČR ve vztahu k POKOS byla diskutována s dvěma vojáky z povolání, garanty za POKOS v rámci KVV. První respondent bude mít označení R1 a druhý R2. Oba jsou důstojníci s praxí 15 (R1) a 19 let (R2). Datum osobního rozhovoru bylo 12. 2. 2024 (R1) a 15. 2. 2024 (R2). Jejich zkušenosti a názory jsou prezentovány i v dalších kapitolách diplomové práce. Respondenti chtěli zůstat v anonymitě. Dle autora i nich samotných tak může být jejich výpověď otevřenější.

R1 a R2 věnovali autorovi každý zhruba dvě a půl hodiny času. Komunikace probíhala pomocí polostrukturovaného rozhovoru a autor respondenty navštívil v místě jejich výkonu služby. Oba byli velice otevření a dle autora v problematice přípravy občanů k obraně státu zkušení. Měli velký rozhled a značné praktické zkušenosti s edukací nejen ve vztahu ke studentům, ale pravidelně provádějí i akreditační školení učitelů zejména na základních školách. Oba jsou muži.

SWOT analýza IZS ve vztahu k prevenci a preventivně výchovné činnosti byla konzultována v rámci JMK s dvěma preventisty z územních odborů HZS s praxí s PVČ 6 (R3) a 12 let (R4). Datum osobního rozhovoru bylo 9. 2. 2024. Dále s preventisty územních odborů PČR v rámci JMK s praxí 8 (R5) a 9let (R6). Datum osobního rozhovoru bylo 3. (R5) a 4. 2. 2024 (R6). Za zdravotnickou záchranou službu autor využil zkušenosti záchranáře (R7), který vede školení pro veřejnost s praxí téměř 10 let a jeho působnost je v JMK. Datum videohovoru bylo 15. 2. 2024. U všech zmíněných odborníků autor slíbil jejich anonymitu, která dle názoru autora přispěla k jejich otevřenosti a kreativitě. Jejich názory budou taktéž využity pro další kapitoly praktické části této práce.

R3 – R7 věnovali autorovi práce mezi jednou až třemi hodinami svého času. Komunikace probíhala pomocí polostrukturovaného rozhovoru, a kromě R7 autor respondenty navštívil v jejich místě výkonu služby. Všichni byli velice otevření a dle autora pro problematiku přípravy občanů v otázkách bezpečnosti zapálení a motivování. Mezi respondenty byly 3 ženy.

11.1 SWOT analýza AČR ve vztahu k POKOS

Tabulka 1 SWOT analýza AČR ve vztahu k POKOS (Vlastní)

SWOT ANALÝZA AČR a POKOS		
	POZITIVNÍ	NEGATIVNÍ
	SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS)	SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES)
VMITRNÍ - atributy organizace	Dostupný kvalitní personál	Omezené personální kapacity
	Praktické zkušenosti	Nedostatečné pedagogické dovednosti lektorů POKOS
	Rozmanité druhy jednotek a vybavení	Dislokace útvarů AČR
	Motivovaný personál	Nedostatečná příprava školitelů
	Kvalitní výcvik	Absence vzdělávacích materiálů
	Soběstačnost	Oslabení systému vzdělávání zaměstnanců na úkor POKOS
	Akreditované školení pro učitele	Zastaralá technika a infrastruktura
	Dotační programy	Omezené veřejné povědomí o obraně státu
	PR na sociálních sítích	
	Proaktivní přístup KVV	
Finanční podpora		
VNĚJŠÍ - atributy prostředí	PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES)	HROZBY (THREATS)
	Nálada ve společnosti	Negativní reakce okolí
	Dostupnost internetu	Politická a ekonomická nestabilita
	Důvěra veřejnosti	Vnímání veřejnosti
	Moderní technologie	Neochota státní správy
	Úprava rámcových vzdělávacích programů	Podceňování POKOS
	Získání nových zkušeností	Nizký zájem neziskových organizací
	Sdílení znalostí	Nedostatek lektorů problematiky POKOS na ZŠ a SŠ
	Spolupráce s MŠMT a MV	Kybernetické hrozby a dezinformace
		Demografické změny

11.1.1 Silné stránky

Tabulka 2 Silné stránky (Vlastní)

SILNÉ STRÁNKY	VÁHA	HODNOCENÍ	SOUČIN
Dostupný kvalitní personál	0,1	7	0,7
Praktické zkušenosti	0,08	7	0,56
Rozmanité druhy jednotek a vybavení	0,08	8	0,64
Motivovaný personál	0,15	5	0,75
Kvalitní výcvik	0,08	6	0,48
Soběstačnost	0,07	8	0,56
Akreditované školení pro učitele	0,01	3	0,03
Dotační programy	0,05	6	0,3
PR na sociálních sítích	0,08	9	0,72
Proaktivní přístup KVV	0,2	5	1
Finanční podpora	0,1	8	0,8
	1		6,54

Dostupný kvalitní personál

AČR od roku 1999 prošla restrukturalizací a přechodem na model armád NATO. Kvalitní personál je u AČR považován za klíčovou stránku. Kvalitní personál znamená, že jednotlivci v AČR jsou dobře vyškoleni, mají vysokou odbornost a jsou schopni efektivně plnit své úkoly a mise, což je základem pro úspěšné fungování jakékoli vojenské organizace.

Praktické zkušenosti

Mnoho příslušníků AČR má bohaté zkušenosti z účasti na mezinárodních misích a operacích pod vedením NATO, EU, OSN a dalších mezinárodních organizací. Tyto zkušenosti nejenže rozšiřují jejich odborné znalosti a dovednosti, ale také přispívají k lepší adaptabilitě v mezinárodním prostředí.

Rozmanité druhy jednotek a vybavení

AČR v rámci POKOS využívá různé druhy jednotek a vybavení od chemických jednotek až po piloty vzdušných sil. Prezентuje také nové technické vybavení zaváděné do armády.

Motivovaný personál

Motivovaný personál je důležitou součástí projektu POKOS a jak už bylo zmíněno v teoretické části, často se aktivita ve vztahu POKOS u KVV v rámci kraje (teritoria) odvíjí od osobní iniciativy koordinátorů POKOS.

Kvalitní výcvik

Kvalitně vycvičení vojáci jsou schopni účelně předávat své znalosti a dovednosti civilnímu obyvatelstvu. Vojáci, kteří prošli kvalitním výcvikem, jsou vnímáni jako důvěryhodní a kompetentní odborníci. To posiluje důvěru veřejnosti v obranný systém státu a v určité míře zvyšuje ochotu občanů podílet se na obranně státu.

Soběstačnost

AČR je schopna v projektu POKOS pokrýt veškeré oblasti problematiky svými specialisty. Zřídka využívá externisty na dohodu o provedení práce. Tu využívá např. u spolupráce s ZZS, aktivními záložníky nebo armádními veterány v civilu.

Akreditované školení pro učitele

Školitelé z KVV provádějí akreditovaná školení pro učitele základních a středních škol, které probíhá v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Školení jsou otevřena i pro budoucí učitele, kteří studují na pedagogických fakultách.

Dotační programy

Jejich cílem je dle Dokumentace programu dotace nestátním neziskovým organizacím zvýšení povědomí mezi občany o jejich roli v obraně státu, rozšiřování vědomostí a schopností v oblasti obrany a bezpečnosti, zejména mezi studenty na základních a středních školách. Cílem je také posílit morální a vlastenecké cítění veřejnosti pro obranu země (MO ČR, 2023).

PR na sociálních sítích

AČR se v posledních letech výrazně zaměřila na propagaci ozbrojených sil a celkově resortu MO na sociálních sítích, kde mají její příspěvky velký dosah. Sociální sítě ke své propagaci využívá již od roku 2011, nicméně v poslední době se textový i obrazový obsah zintenzivnil a zkvalitnil. Např. armádní účet má na Facebooku 185 tisíc sledujících.

Proaktivní přístup KVV

Proaktivní přístup KVV může pramenit ze správného výběru vhodného personálu, ale i podporou ze strany Velitelství teritoriálních sil, což je nadřizený prvek.

Finanční podpora

Finanční stránka POKOS je důležitou součástí fungování projektu. Objem financí pro dohody o provedení práce jsou pro KVV důležité stejně jako nákup vhodného materiálu, který podporuje edukační proces v projektu POKOS.

11.1.2 Slabé stránky

Tabulka 3 Slabé stránky (Vlastní)

SLABÉ STRÁNKY	VÁHA	HODNOCENÍ	SOUČIN
Omezené personální kapacity	0,15	9	1,35
Nedostatečné pedagogické dovednosti lektorů POKOS	0,2	8	1,6
Dislokace útvarů AČR	0,05	5	0,25
Nedostatečná příprava školitelů	0,2	8	1,6
Absence vzdělávacích materiálů	0,17	5	0,85
Oslabení systému vzdělávání zaměstnanců na úkor POKOS	0,03	7	0,21
Zastaralá technika a infrastruktura	0,1	7	0,7
Omezené veřejné povědomí o obraně státu	0,1	5	0,5
	1	-	7,06

Omezené personální kapacity

Toto je jedna ze zásadních slabých stránek vzhledem k přípravě občanů k obraně státu. Jak už bylo zmíněno z teoretické části, KVV je pro projekt POKOS personálně podhodnoceno.

Nedostatečné pedagogické dovednosti lektorů POKOS

Palčivý problém KVV v projektu POKOS. Neexistuje žádný vnitřní systém školení nebo kurzu pro lektory POKOS, ani pro další vojáky, kteří se akcí POKOS účastní. Není po nich vyžadováno pedagogické minimum, ani studium na pedagogicky zaměřených fakultách.

Dislokace útvarů AČR

V projektu POKOS jsou často využíváni vojáci z různých útvarů AČR. Dislokace útvarů má tedy dopad na poskytování sil a prostředků na podporu edukačního procesu a již zmiňovanou rozmanitost v rámci přípravy obyvatel. Morava je již tradičně hustě pokryta vojenskými útvary a zařízeními. Z toho Velitelství výcviku – Vojenská akademie a Univerzita obrany disponuje řadou specialistů a instruktorů na problematiku, kterou POKOS tradičně zahrnuje do svých aktivit v rámci návštěv školních zařízení.

Nedostatečná příprava školitelů

Při sběru informací od vojáků, kteří se projektu POKOS zúčastnili (nechtěli být v práci jmenováni), bylo zjištěno, že v některých případech se před projektovými dny na školách nedozvídají potřebné informace a koordinace činnosti probíhá v den dané akce, což má za následek neprofesionální obraz činnosti u daného subjektu.

Absence vzdělávacích materiálů

Další z velkých problémů. Absence vzdělávacích materiálů jak těch směřem pro potřeby AČR a KVV i těch pro cílovou skupinu edukace jsou mizivé. Dle výsledků práce syndikátu na konferenci POKOS 2.0 ze dne 28. 6. 2023 na Univerzitě obrany v Brně se také materiály potýkají s obsahovou a formální zastaralostí. (MO ČR, 2024a)

Oslabení systému vzdělávání zaměstnanců na úkor POKOS

Tato slabá stránka má význam oslabení vnitřního procesu vzdělávání a přípravy vlastního personálu při orientaci na aktivity směřem k přípravě občanů.

Zastaralá technika a infrastruktura

AČR pořád disponuje v určitých složkách starou technikou a její infrastruktura je v některých posádkách v nevyhovujícím stavu. Musí proto rozvážně volit přístup v této oblasti směřem k prezentaci armády na veřejnosti.

Omezené veřejné povědomí o obraně státu

Nedostatečné povědomí může vést k nízké účasti občanů na programech a aktivitách AČR a dále jsou občané bez dostatečných informací více náchylní k dezinformacím a propagandě, které mohou zkreslovat jejich vnímání bezpečnostních hrozeb a odpovědnosti za obranu státu.

11.1.3 Příležitosti

Tabulka 4 Příležitosti (Vlastní)

PŘÍLEŽITOSTI	VÁHA	HODNOCENÍ	SOUČIN
Nálada ve společnosti	0,1	9	0,9
Dosah sociálních médií	0,1	7	0,7
Důvěra veřejnosti	0,15	9	1,35
Moderní technologie	0,1	7	0,7
Úprava rámcových vzdělávacích programů	0,2	8	1,6
Získání nových zkušeností	0,05	5	0,25
Sdílení znalostí	0,05	5	0,25
Spolupráce s MŠMT a MV	0,25	8	2
	1		7,75

Nálada ve společnosti

Události na Ukrajině a Izraeli měly významný dopad na vnímání bezpečnosti a obrany ve společnosti. Tyto konflikty přinesly do popředí otázku obrany státu a osobní připravenosti jednotlivců nejintenzivněji od konce studené války.

Dosah sociálních médií

Sociální média AČR jsou platformou, která hraje velkou roli v šíření informací, ať už charakteru osvěty nebo propagace AČR. Umožňují interaktivní komunikaci a zapojení veřejnosti do diskuse o bezpečnostních otázkách, čímž zvyšují povědomí občanů o činnosti AČR.

Důvěra veřejnosti

AČR má benefit, že jí důvěřuje velká část společnosti. Podle posledního průzkumu agentury STEM z ledna 2024 jí důvěřuje v celé populaci 62 %. Pro srovnání, AČR v roce 2020 důvěřovalo 78 % obyvatelstva napříč ČR. Pokles důvěry ale zaznamenaly i další ozbrojené sbory (Český rozhlas, 2024).

Moderní technologie

Využití simulátorů, virtuální a rozšířené reality je zejména pro mladou populaci atraktivní metoda pro realistický trénink situací různého charakteru.

Úprava rámcových vzdělávacích programů

Diplomová práce je psána v době, kdy se blíží do finální fáze revize rámcových vzdělávacích programů. Bude to důležitý dokument pro další směřování POKOS.

Získání nových zkušeností

Získávání a využívání zkušeností získaných při POKOS může AČR aplikovat ve své další činnosti směrem k občanům. Znalosti a zkušenosti externích pracovníků, pedagogů a specialistů jsou přidanou hodnotou pro lektory POKOS.

Sdílení znalostí

V celorepublikovém kontextu si v rámci POKOS KVV sdílejí své nabyté zkušenosti a znalosti v rámci svého kraje (teritoria) s ostatními krajskými velitelstvími.

Spolupráce s Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva vnitra

Spolupráce s institucemi, které mají na starosti školství a vnitřní bezpečnost státu, je základním předpokladem úspěchu na poli POKOS. Je to cesta, jak se s tematikou obrany státu dostat do školních lavic a provázat POKOS s preventivně výchovnou činností u IZS ČR.

11.1.4 Hrozby

Tabulka 5 Hrozby (Vlastní)

HROZBY	VÁHA	HODNOCENÍ	SOUČIN
Negativní reakce okolí	0,1	3	0,3
Politická a ekonomická nestabilita	0,07	3	0,21
Vnímání veřejnosti	0,1	3	0,3
Pasivita územní samosprávy	0,1	8	0,8
Podceňování POKOS	0,15	8	1,2
Nizký zájem neziskových organizací	0,12	5	0,6
Nedostatek lektorů problematiky POKOS na ZŠ a SŠ	0,09	8	0,72
Kybernetické hrozby a dezinformace	0,17	9	1,53
Demografické změny	0,1	6	0,6
	1	-	6,26

Negativní reakce okolí

Je třeba také myslet na možnou negativní zpětnou vazbu okolí při snahách o edukaci občanů v bezpečnostní problematice. Při POKOS se některým rodičům nelíbí nošení zbraní do školy a tzv. militarizace společnosti nebo dojem, že jde o šíření strachu. Je proto potřeba hledat potřebný balanc v přístupu k cílovým skupinám edukace.

Politická a ekonomická stabilita

Politická nestabilita může vést k přehodnocení obranných priorit a projektů, včetně projektu POKOS. To by mohlo mít za následek změny ve financování nebo strategickém směřování projektu. Nestálost v ekonomickém prostředí může ovlivnit státní rozpočet a alokaci finančních prostředků pro obranné projekty.

Vnímání veřejnosti

V počátku roku 2024 se ohledně výroků náčelníka Generálního štábu AČR vyrojila spousta dezinformací o budoucí povinné vojně, zavádění vojenských témat do škol a strašení brannou povinností. Veřejnost je náchylná na takový typ „informací“ ze sdělovacích prostředků.

Pasivita územní samosprávy

Koncepce POKOS 2019–2024 zmiňuje, že za přípravu a zajištění obrany státu mají hlavní zodpovědnost kromě vlády i územní samosprávy. Jejich pasivní jednání přímo ohrožuje systém POKOS na daném území, potažmo v celém kraji.

Podceňování POKOS

Dle výsledků práce syndikátu na konferenci POKOS 2.0 ze dne 28. 6. 2023 na Univerzitě obrany v Brně ztratila „značka“ POKOS svoji prestiž, kterou měla v počátku jejího vzniku (MO ČR, 2024a).

Nízký zájem neziskových organizací

Neziskové organizace mají velký potenciál na přípravě občanů. Pokud využívají dotací, podléhají jisté míře byrokracie.

Nedostatek lektorů problematiky POKOS na základních a středních školách

Při zpracovávání autorovy bakalářské práce na téma Vzdělávání a příprava učitelů základních škol k výuce problematiky obrany státu autor z osobních rozhovorů s pedagogy a řediteli škol bylo zjištěno, že nedostatek lektorů pro problematiku POKOS je palčivým problémem nejen na základních školách.

Kybernetické hrozby a dezinformace

Kybernetické hrozby a s tím spojené dezinformace obecně vnášení do systému chaos a nedůvěru občanů. Ovlivňují lidské myšlení a chování, ničí společenskou identitu a celkově rozvrací společnost.

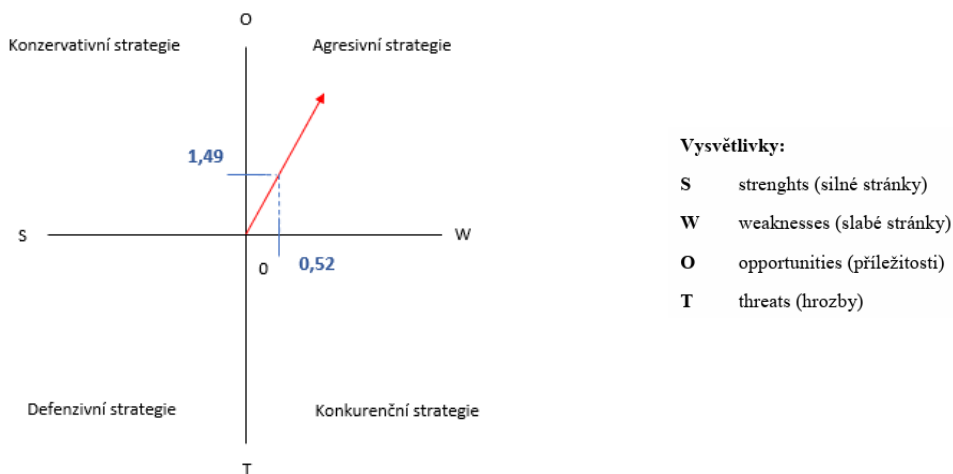
Demografické změny

Stárnutí populace přináší v přípravě občanů zvětšující se objem občanů, kteří spadají do kategorie seniorů, což je nyní (2024) třetina populace ČR.

11.1.5 Vyhodnocení SWOT analýzy AČR ve vztahu k POKOS

Tabulka 6 Vyhodnocení (Vlastní)

Parametry	Součet	Suma
silné + slabé stránky	6,54 + (-7,06)	-0,52
příležitosti + hrozby	7,75 + (-6,26)	1,49

Výsledek analýzy nám ukazuje, že u vztahu AČR k POKOS se jedná o agresivní strategii. Nepatrně v ní převažují slabé stránky nad silnými a dále se nachází v atraktivním prostředí, což lze definovat jako existující potřebu ve společnosti v dané problematice, ale bez odpovídajícího personálního obsazení a následné přípravě personálu pro POKOS. Můžeme konstatovat, že analýza nám odráží aktuální stav systému přípravy občanů k obraně státu ze strany AČR, kde se nachází mnoho příležitostí a při jejich využití bude systém schopen efektivně potlačit, ne-li eliminovat slabé stránky.

11.2 SWOT analýza hlavních složek IZS ČR ve vztahu k preventivně výchovné činnosti

Tabulka 7 SWOT analýza IZS ve vztahu k PVČ (Vlastní)

SWOT ANALÝZA IZS A PVČ		
VNITŘNÍ - atributy organizace	POZITIVNÍ	NEGATIVNÍ
	SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS)	SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES)
	Praktické zkušenosti Koncepčnost přípravy občanů Systematická příprava školitelů Spolupráce složek Učební pomůcky Spolupráce s neziskovými organizacemi a spolky	Oslabení systému vzdělávání zaměstnanců Omezené personální kapacity Fragmentace zodpovědnosti Rozličné priority složek Velký rozsah problematiky Alokace finančních prostředků
VNĚŠÍ - atributy prostředí	PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES)	HROZBY (THREATS)
	Nálada ve společnosti Dostupnost internetu Důvěra veřejnosti Sdílení znalostí Spolupráce s MŠMT a MO	Negativní reakce okolí Neregulovaná činnost spolků a neziskových organizací Finanční zabezpečení Omezený dosah Pasivita státní správy

11.2.1 Silné stránky

Tabulka 8 Silné stránky (Vlastní)

SILNÉ STRÁNKY	VÁHA	HODNOCENÍ	SOUČIN
Praktické zkušenosti	0,15	7	1,05
Koncepčnost přípravy občanů	0,2	7	1,4
Systematická příprava školitelů	0,2	8	1,6
Spolupráce složek	0,1	5	0,5
Učební pomůcky	0,2	6	1,2
Spolupráce s neziskovými organizacemi a spolky	0,15	6	0,9
	1		6,65

Praktické zkušenosti

Poskytují možnost přednášet problematiku založenou na reálných zkušenostech, což zvyšuje relevanci, aplikovatelnost učiva a slouží jako silný motivační a inspirativní nástroj. Praktická znalost problematiky zvyšuje důvěryhodnost a autoritu lektorů při vedení školení.

Koncepčnost přípravy občanů

Systémový a strategicky promyšlený přístup umožňuje IZS ČR efektivně plánovat a implementovat vzdělávací programy, které jsou zaměřené na různé věkové a sociální skupiny.

Systematická příprava školitelů

Školící a výcvikové programy pro instruktory preventivně výchovné činnosti zajišťují, že mají všichni konzistentní úroveň znalostí a dovedností potřebných pro efektivní vedení kurzů a školení. Tento přístup nejen zvyšuje kvalitu vzdělávacích programů, ale také zajišťuje, že informace předávané veřejnosti jsou přesné a aktuální.

Spolupráce složek

Cílená koordinace a vzájemná podpora mezi hasičským záchranným sborem ČR, zdravotnickou záchrannou službou a PČR umožňuje komplexní přístup, který pokrývá širokou škálu problematiky. Tato spolupráce zvyšuje účinnost a rozsah vzdělávacích programů.

Učební pomůcky

Učební pomůcky jsou významnou silnou stránkou. Tyto materiály, které jsou pečlivě připravované a pravidelně aktualizované, poskytují školitelům a účastníkům edukace přesné a srozumitelné informace, což zvyšuje účinnost vzdělávacích programů. Díky široké škále formátů, včetně tištěných materiálů, online podkladů, kurzů a interaktivních aplikací, jsou tyto materiály přístupné pro různé věkové a sociální skupiny, což zlepšuje možnost cíleného vzdělávání.

Spolupráce s neziskovými organizacemi a spolky

Tato spolupráce rozšiřuje dosah vzdělávacích aktivit, protože neziskové organizace a spolky často disponují specifickými znalostmi a kontakty na cílové skupiny v komunitě. Díky vzájemnému sdílení zdrojů, odborných znalostí a sítí je možné lépe adresovat lokální potřeby a zvýšit povědomí o důležitosti prevence. Tato strategická spolupráce také pomáhá v budování důvěry mezi občany a zvyšuje celkovou angažovanost veřejnosti v bezpečnostních a preventivních programech.

11.2.2 Slabé stránky

Tabulka 9 Slabé stránky (Vlastní)

SLABÉ STRÁNKY	VÁHA	HODNOCENÍ	SOUČIN
Oslabení systému vzdělávání zaměstnanců	0,1	5	0,5
Omezené personální kapacity	0,25	8	2
Fragmentace zodpovědnosti	0,1	4	0,4
Rozličné priority složek	0,1	8	0,8
Velký rozsah problematiky	0,25	9	2,25
Alokace finančních prostředků	0,2	7	1,4
	1	-	7,35

Oslabení systému vzdělávání zaměstnanců

Pokud se přílišné zdroje a pozornost věnují specificky preventivně výchovným programům, může dojít k nedostatku investic do širšího profesního rozvoje zaměstnanců v jiných klíčových oblastech.

Omezené personální kapacity

Tento nedostatek významně omezuje schopnost IZS ČR účinně realizovat a udržovat široké spektrum preventivně výchovných programů. S omezeným počtem zaměstnanců, kteří jsou k dispozici pro tyto aktivity, může organizace čelit výzvám v pokrytí všech potřebných oblastí a cílových skupin, což může vést k nedostatečnému dosahu a frekvenci vzdělávacích aktivit.

Fragmentace zodpovědnosti

Problém nastává, když není jasně definováno, která složka je odpovědná za specifické aspekty preventivně výchovných programů. Důsledkem může být nedostatek koordinace a spolupráce mezi jednotlivými složkami IZS ČR, což vede k překrývání úkolů a možnému zanedbání klíčových aktivit. Fragmentace zodpovědnosti také komplikuje otázku, kdo nese za výsledky preventivně výchovné činnosti konečnou odpovědnost.

Rozličné priority složek

Každá složka IZS ČR má odlišné strategické cíle a priority, což může vést k rozdílnému důrazu na preventivně výchovné programy. Rozličné priority mohou vést k nevyváženému rozdělení zdrojů, což může některé klíčové programy nechat bez dostatečné podpory.

Velký rozsah problematiky

Široké spektrum témat, které musí IZS ČR pokrýt v rámci svých preventivních a výchovných programů, může vést k rozptýlení zdrojů a snížení specifického zaměření na jednotlivé

oblasti. Pokus o zahrnutí příliš mnoha témat do jednotlivých programů může vést k přetížení informacemi a snížení jejich srozumitelnosti pro cílovou skupinu edukace.

Alokace finančních prostředků

Často omezené nebo nestabilní financování může ztížit plánování a realizaci dlouhodobých vzdělávacích programů. Nedostatečné financování může vést k omezení kvality a rozsahu vzdělávacích materiálů včetně snížení četnosti aktivit. Výše zmíněné může omezit schopnost IZS ČR efektivně oslovit a vzdělávat široké spektrum občanů.

11.2.3 Příležitosti

Tabulka 10 Příležitosti (Vlastní)

PŘÍLEŽITOSTI	VÁHA	HODNOCENÍ	SOUČIN
Nálada ve společnosti	0,2	8	1,6
Dostupnost internetu	0,15	7	1,05
Důvěra veřejnosti	0,25	9	2,25
Sdílení znalostí	0,15	7	1,05
Spolupráce s MŠMT a MO	0,25	7	1,75
	1		7,7

Nálada ve společnosti

Rostoucí veřejná pozornost a zájem o bezpečnost a připravenost na krize, vyvolané událostmi na Ukrajině, poskytují příležitost pro IZS ČR zintenzívnit své vzdělávací a preventivní aktivity. Tato společenská nálada může pomoci efektivněji šířit informace, zvýšit účast na vzdělávacích programech a zlepšit veřejné vnímání významu preventivního chování.

Dostupnost internetu

Rozšířený přístup k internetu umožňuje IZS efektivněji a širšímu publiku distribuovat vzdělávací materiály a informace týkající se prevence a bezpečnostních opatření. Internet také nabízí platformy pro interaktivní a digitální vzdělávací programy, jako jsou online kurzy, webináře a vzdělávací videa, které jsou přizpůsobeny různým věkovým a sociálním skupinám.

Důvěra veřejnosti

Vysoká důvěra občanů v IZS ČR zvyšuje účinnost a přijetí preventivně výchovných programů, protože občané jsou více nakloněni naslouchat institucím, kterým důvěřují. Tato důvěra také usnadňuje zapojení občanů do různých preventivních aktivit.

Sdílení znalostí

Sdílení znalostí a zkušeností napříč různými složkami IZS může vést k vytvoření komplexnějších vzdělávacích programů, které jsou schopné oslovit a edukovat občany v širokém spektru bezpečnostních témat. Tato vzájemná výměna znalostí také napomáhá k inovacím ve vzdělávacích metodách a zlepšení kvality poskytovaného obsahu.

Spolupráce s Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva obrany

IZS ČR ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) koordinuje začlenění klíčových bezpečnostních témat do školních rámcových vzdělávacích programů, což zajišťuje systematickou edukaci bezpečnostní problematiky směrem k žákům a studentům. MO také poskytuje technické vybavení a výcvikové prostory, což umožňuje realizaci realistických cvičení a simulací, zvyšujících efektivitu a realističnost výuky.

11.2.4 Hrozby

Tabulka 11 Hrozby (Vlastní)

HROZBY	VÁHA	HODNOCENÍ	SOUČIN
Negativní reakce okolí	0,1	3	0,3
Neregulovaná činnost spolků a neziskových organizací	0,25	6	1,5
Finanční zabezpečení	0,3	5	1,5
Omezený dosah	0,2	7	1,4
Pasivita státní správy	0,15	4	0,6
	1	-	5,3

Negativní reakce okolí

Určité skupiny obyvatelstva vnímají preventivní a výchovné programy jako zbytečné nebo příliš nákladné. Navíc, pokud veřejnost vnímá tato opatření jako přehnaná nebo invazivní, může to vést k oslabení důvěry ve veřejné instituce a snížení spolupráce s IZS ČR při krizových reakcích.

Neregulovaná činnost spolků a neziskových organizací

V případě že tyto organizace provádějí aktivity bez adekvátního dohledu nebo standardů, vede to k šíření nepřesných nebo zavádějících informací v oblasti bezpečnosti a prevence. Tento nedostatek regulace může způsobit, že veřejnost dostává rozporuplné postupy při vzniku krizové situace.

Finanční zabezpečení

Pokud IZS ČR čelí omezením v rozpočtu nebo nestabilitě ve financování, může to vážně ohrozit schopnost organizace udržet a rozvíjet širokou škálu preventivně výchovných programů.

Omezený dosah

Pokud IZS ČR nedosáhne na široké spektrum obyvatelstva, zejména na dospělou populaci, může to vést k nerovnoměrné úrovni informovanosti a připravenosti mezi občany, což vede k nízké efektivitě preventivních opatření.

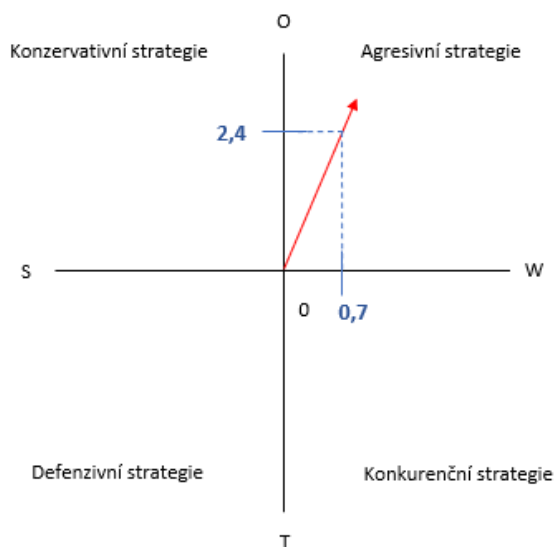
Pasivita státní správy

Jestliže státní orgány nejsou aktivně zapojeny do podpory a rozvoje preventivních programů, může to vést k nedostatečné legislativní, finanční a organizační podpoře těchto aktivit.

11.2.5 Vyhodnocení SWOT analýzy hlavních složek IZS ČR ve vztahu k preventivně výchovné činnosti

Tabulka 12 Vyhodnocení (Vlastní)

Parametry	Součet	Suma
silné + slabé stránky	6,65 + (-7,35)	-0,7
příležitosti + hrozby	7,7 + (-5,3)	2,4

Vysvětlivky:

- S strengths (silné stránky)
- W weaknesses (slabé stránky)
- O opportunities (příležitosti)
- T threats (hrozby)

Výsledek SWOT analýzy vztahu IZS ČR směrem k preventivně výchovné činnosti nám prezentuje podobně jako u předchozí SWOT analýzy agresivní strategii. Analýzy mají stejný charakter a pro další doporučení je to ideální stav, kdy obě složky (AČR a IZS ČR) vykazují stejný přístup k edukaci obyvatel a mají velký potenciál využít příležitostí na „trhu“ s přípravou občanů k obraně státu. Nepatrná převaha slabých stránek pramení omezených personálních kapacit složek a velkému spektru problematiky, kterou musí IZS ČR pokrýt. Velkou příležitostí vycházející z analýzy je důvěra veřejnosti, která je při edukačním procesu zejména žáků a studentů důležitá. Z analýzy je patrné, že se v edukaci obyvatel IZS ČR potýká s podobnými úskalími jako AČR. V kontextu spolupráce složek je tedy o to jednodušší spojit síly ve snaze eliminovat slabé stránky a hrozby a posílit stránky silné při využití všech příležitostí, které se nabízejí.

12 NÁVRHY OPATŘENÍ K ZEFEKTIVNĚNÍ SPOLUPRÁCE

Zefektivnění spolupráce mezi AČR a IZS ČR s cílem připravit občany ČR na obranu státu vyžaduje komplexní přístup, který zahrnuje legislativní, organizační, vzdělávací a dnes i rychle se rozvíjející technologické aspekty. Zásadní je přitom vzájemná komunikace, koordinace aktivit a sdílení zkušeností. Následující návrhy mají za cíl podpořit a zlepšit proces přípravy obyvatel a spolupráci mezi složkami IZS.

12.1 Vytvoření společné platformy, institutu

Platforma by měla sloužit jako centrální bod pro sdílení plánů, informací a zpráv, čímž by se zvýšila personální i finanční efektivita při přípravě občanů na obranu státu. Byl by to elementární prvek na celonárodní úrovni v přípravě občanů k obraně státu.

Jako vzor může posloužit Ministerstvo pro vnitřní bezpečnost Spojených států amerických, které bylo založeno v roce 2002 a spojuje 22 různých federálních ministerstev a agentur do jednotné integrované vládní agentury. Jeho poslání je široké a rozmanité a pokrývá vše od boje proti terorismu, přes koordinaci reakce federální vlády na přírodní katastrofy až po přípravu podniků na krizové situace. Zastřešuje přípravu občanů k obraně státu a pravidelně ji pomocí evaluačních programů vyhodnocuje. (Nemeth, 2021)

K vytvoření podobné platformy v ČR by bylo klíčové přizpůsobit její strukturu a cíle místním potřebám a specifikám. Taková platforma by měla integrovat různé úrovně vládních a nevládních organizací, bezpečnostních složek, samospráv, vzdělávacích institucí a soukromého sektoru.

12.2 Společné vzdělávací a výcvikové programy

Podpořit rozvoj a implementaci společných vzdělávacích a výcvikových programů pro členy AČR a IZS ČR. Tyto programy by měly být zaměřeny na sdílení teoretických a praktických zkušeností a na zvýšení schopností jejich společného nasazení v edukačním procesu směrem k občanům.

12.3 Vytvoření pracovních skupin

Založení pracovní skupiny poradní povahy nejen v celorepublikové působnosti, ale i v rámci krajů, složené z expertů AČR, IZS ČR a civilního sektoru s cílem periodického vyhodnocování činnosti, poskytnutí zpětné vazby nadřazeným stupňům a posléze přizpůsobování spolupráce na základě bezpečnostní situace v ČR. V rámci krajů by byly

pracovní skupiny pružnější než zkosnatělá koordinace na celostátní úrovni. V případě spolupráce se zdravotnickou záchranou službou to ani nejde, protože je zřizována krajem.

12.4 Sloučení společných témat a zaměření na nejsilnější stránky každé složky

Duplikace společných témat je častým jevem a dle autora se tím mrhá jak potenciálem příslušníku, tak i přidělenou časovou dotací na danou aktivitu. V sedmé kapitole jsou společná témata identifikována a uvedena.

Například u zdravotní přípravy se lektoři (vojáci) v projektu POKOS zaměřují na poskytování první pomoci, i když někteří z nich tento kurz nemají, ale absolvovali kurz Combat Lifesaver (CLS), což je kurz, kde je postup zdravotní pomoci odlišný. Řada vojáků poskytující školení v první pomoci ji také v reálném životě nikdy, na rozdíl od příslušníků ZZS, neposkytovala. Není to pravidlo, ale autorovo dotazování v rámci osobních rozhovorů to potvrdilo. V rámci zdravotní přípravy se také školí, jaké telefonní číslo má ZZS, protože logicky AČR nikdo volat nebude. Je to jenom jedno z mnoha témat, která jsou společná a AČR je může po koordinaci přenechat specialistům a soustředit se na palčivá témata v problematice obrany státu.

12.5 Interaktivní webová stránka sjednocující informace a postupy

Neexistuje webová stránka, která by sumarizovala informace pro občany, které by jim poskytovali informace, jak se chovat při nastalých vojenských i nevojenských krizových situacích. Při sběru materiálů pro teoretickou část autor narazil na nepřehledné množství materiálů od HZS ČR, PČR i ZZS, které ale svým množstvím a jistou neorganizovaností způsobují těžkou orientaci pro samotného zájemce o informaci. Jako vzor pro možnou unifikaci a jednoduchost se nabízí webová stránka vlády Spojených států amerických, která provozuje na svých oficiálních webových stránkách projekt „ready.gov“. Jde o národní veřejnoprávní kampaň, která byla zahájena v únoru 2003, jejímž cílem je vzdělávat a posilovat americký lid, aby se připravil na mimořádné události a katastrofy, reagoval na ně a zmírnil je (U.S. Department of Homeland Security, 2023). Cílem kampaně je podpořit připravenost prostřednictvím zapojení veřejnosti. Motivuje občany zapojit se do podpory komunit a je pro dětské návštěvníky přeložen do 12 jazyků. V českých materiálech od HZS ČR nebo PČR se různé jazykové mutace neobjevují, i když dle Ministerstva vnitra se v ČR

k 31. 3. 2024 nacházelo přes 1 milion cizinců se zaevidovaným povoleným pobytem. (MV ČR, 2024)

12.6 Vytvoření společné aplikace pro mobilní telefony

Pro podporu nejen první pomoci už úspěšně fungují aplikace Záchranka, První pomoc/Červený kříž a Nepanikař. HZS ČR, PČR ani AČR žádnou takovou aplikaci na podobné platformě nemá. Nabízí se vytvoření komplexní aplikace, která by obsahovala jednoduché a přehledné menu, které by dále navigovalo na problematiku dané složky IZS. Nejhorším scénářem je vytvoření aplikace pro každou složku zvlášť, respektive nechat veřejný sektor v této kategorii udělat komerční nepřehlednou změť aplikací. Vzorem je aplikace Záchranka, která předběhla dobu a nedala prostor pro vytvoření dalších aplikací, které by se dublovaly. Občan nebude akceptovat několikero aplikací v telefonu. Čím jednodušší tento přístup směrem k občanům bude, tím lépe.

12.7 Vytvoření společné brožury – Příručka odolnosti

Brožura, která by komplexně a jednoduše shrnula společná témata by byla na místě. Může nejen podpořit edukační proces žáků a studentů, může hlavně cílit na těžko oslovitelnou dospělou populaci. Mohla by být distribuovaná v rámci prezentací na veřejnosti, v rámci projektových dnů a podobně. Důležitá je stručnost, cílená a jasná informace a emoční stránka problému. Čtenáře musí obsah vtáhnout do problematiky, citlivě ho upozornit na jeho nezastupitelnou roli v bezpečnosti státu a vnuknout mu otázku, zdalipak je on sám připraven čelit krizové situaci.

Návrh příručky je zpracován jako příloha P I.

12.8 Centralizace přípravy občanů – městečka bezpečí

Při osobních rozhovorech napříč složkami IZS se autorovi často dostávalo myšlenky, proč se více necentralizuje příprava občanů ve smyslu „městeček bezpečí“.

Jedno takové městečko s názvem „Centrum zdraví a bezpečí – Svět záchranářů“ už provozuje Asociace Záchraný kruh v Karlových Varech a druhé u Ostravy je ve fázi výstavby.

Karlovarské „městečko“ slouží pro vzdělávání a trénink prevence rizik a mimořádných životních situací pro děti i jejich rodiče. Dle webu kvprojekty.cz byly celkové výdaje projektu Centrum zdraví a bezpečí (Městečko bezpečí Karlovy Vary) 72 miliónů Kč, z čehož

dotace EU byla 61 milionů Kč. Celkové náklady na rozvoj areálu by se měly vyšplhat na 250 milionů Kč, přičemž významnou část by mohl financovat Fond spravedlivé transformace. Ostrava plánuje výstavbu Městečka bezpečí za zhruba 176 milionů Kč, kde bude opět stavba primárně financována z evropských dotací v rámci Integrovaného regionálního operačního programu za spoluúčasti statutárního města Ostrava a Moravskoslezského kraje.

Do činnosti v Karlových Varech se zapojuje i místní KVV, i když v rámci městečka nemá stále stanoviště, jako tomu je u stálých složek IZS. Do projektu v Ostravě se dle zjištěných informací od tiskového informačního důstojníka KVV Ostrava plánuje AČR angažovat a využít tak šance na prohloubení spolupráce se složkami IZS na edukaci občanů.

Je zde velký prostor, jak ušetřit síly a prostředky centralizací procesu přípravy občanů. Efektivnější je zde problematika plánování, personálního využití (instruktoři a specialisté na jednom místě) a materiálního zabezpečení.

Do budoucna se dle Zpráva o činnosti HZS ČR v oblasti preventivně výchovné činnosti za rok 2023 chytají vybudovat podobná centra v Olomouckém, Zlínském a Plzeňském kraji.

Obrázek 7 Svět záchranářů v Karlových Varech (www.svetzachranaru.cz)

12.9 Potenciál dobrovolných hasičů

Tato skupina obyvatel má obrovský potenciál v přípravě občanů k obraně státu. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska jich eviduje 355 tisíc. Tak velký počet členů je organizováno v 7 635 sborech dobrovolných hasičů, a navíc má ve svých řadách skoro 63 tisíc dětí

a mládeže ve věku do 18 let. Dobrovolní hasiči také po absolvování třídenního metodického kurzu pro instruktory preventivně výchovné činnosti v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva v programu Hasík CZ mohou působit jako preventisté. Dobrovolní hasiči nemají úzkou vazbu na projekt POKOS, nicméně by to byla při vzniku krizové situace vojenského charakteru citelná a klíčová pomoc pro celý IZS ČR, potažmo celý bezpečnostní aparát. Velká výhoda této skupiny obyvatel je, že se do podpory bezpečnosti státu zapojují dobrovolně, a tak je předpoklad, že by se v krizové situaci vojenského charakteru zapojovali dále dobrovolně a hlavně aktivně. KVV by tak mohla ve svém teritoriu navázat určitý druh spolupráce s tímto sdružením s cílem rozšířit a obohatit systém přípravy občanů k obraně státu.

Generální ředitel HZS ČR na webu www.hzscr.cz ve svém životopise uvádí, že klade důraz na rozvoj spolupráce s dobrovolnými hasiči, u kterých působil před svým nástupem k profesionálním hasičům.

Místní sdružení dobrovolných hasičů je často vnímáno jako součást hasičské jednotky, avšak ve skutečnosti se jedná o dva nezávislé subjekty. Ačkoli mohou obě struktury fungovat nezávisle, je to považováno za velmi neobvyklý stav. (Kotek, 2024)

12.10 Spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi a spolky

Spolky představují nejčastější typ neziskových organizací, které od roku 2014 s nástupem nového občanského zákoníku převzaly roli dříve existujících občanských sdružení. Z teoretické části i zpracované SWOT analýzy vychází, že velkým problémem AČR i IZS ČR je personální otázka těchto složek při zabezpečování edukace obyvatel. Při úvaze, že by došlo na krizový stav ohrožení státu nebo válečný stav by se tento palčivý problém ještě rapidněji zvětšil. Přípravu občanů k obraně státu by tak mohla efektivně podpořit úzká spolupráce se spolky, které již v době míru edukaci v určité míře provádí a přenést na ně regulovaně a za určitých pravidel část procesu vzdělávání obyvatel v bezpečnostních otázkách. AČR, respektive Ministerstvo obrany, plánuje v dotačních programech pro rok 2024 investovat přes 10 milionů korun českých do podpory přípravy občanů k obraně státu a podpory branně-sportovních a technických aktivit obyvatelstva, která je prováděna skrze nestátní neziskové organizace. Tento finanční objem rok od roku roste a alokace jeho finančního potenciálu by se mohla v rámci spolupráce s IZS ČR efektivně nasměřovat na podfinancované oblasti problematiky obrany státu.

12.11 Školní metodik prevence

Činnost školního metodika prevence stanovuje Vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Školní metodik prevence by mohl sehrát klíčovou roli ve spolupráci se složkami AČR a IZS ČR při přípravě občanů k obraně státu. Metodik by mohl sehrávat funkci koordinátora a organizovat speciální vzdělávací programy a workshopy pro studenty, které by vedly ve spolupráci odborníci z AČR a IZS ČR. Metodik, který je určen z řad učitelů a je znalý poměrů v dané škole, by mohl pracovat na tom, aby bezpečnostní témata byla prezentována způsobem, který je přístupný a relevantní pro různé věkové kategorie ve škole, kde působí.

Distribuce informačních materiálů, které osvětlují důležitost připravenosti na krizové situace, by mohla být také součástí role metodika prevence. Tyto materiály by mohly být distribuovány nejen mezi studenty, ale i rodiče. Edukační proces bezpečnostních témat ze strany AČR a složek IZS ČR „nedosáhne“ na každou školu v ČR, a navíc jako zaměstnanec školy a učitel má školní metodik prevence k žákům i rodičům blíže než lektoři AČR a IZS ČR.

Tato spolupráce by nejen podpořila povědomí a připravenost studentů na obranu státu, ale také by mohla přispět k posílení civilně-vojenských vztahů, které byly za doby branné výchovy běžné. V neposlední řadě by to vedlo k vytváření silné společenské soudržnosti v oblasti bezpečnosti ČR.

12.12 Využití virtuální reality

Inovace jsou ve vzdělávacím systému klíčové a je velice vhodné je začlenit nejen do spolupráce AČR a IZS ČR, ale i do edukace občanů. V reakci na dynamické změny ve společnosti je nezbytné přizpůsobit vzdělávací obsah, metody a formy. Použití virtuální reality ve vzdělávání nabízí interaktivní metodu, která transformuje informace do graficky zpracovaných a zážitkových formátů. (Kavan, Rathauský, 2022) Je to hlavně metoda, která personálně a materiálně nezatěžuje AČR a složky IZS ČR.

Využívání herních prvků v neherním prostředí uvádí Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 ve své definici strategického prostředí. Interaktivní metody vzdělávání, jako převod informací do grafické podoby, zážitkové učení a využití VR technologie, se stále více etablují jako běžný standard. Tyto změny vedou ke změně učebních stylů, včetně snížené schopnosti porozumění psanému textu. V důsledku toho se školní

systemy více orientují na vyhledávání informací než na tradiční memorování. Znalosti získané během studia budou obecnější, s důrazem na kritické myšlení a začleňování informací do širších kontextů. (GŘ HZS ČR, 2020) Tomuto trendu by měla jít spolupráce AČR a IZS ČR v přípravě občanů k obraně státu naproti a využít inovativních metod, které školství do svých forem výuky na všech stupních postupně zavádí.

13 POTŘEBNÉ SÍLY A PROSTŘEDKY PRO SPOLUPRÁCI ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY S INTEGROVANÝM ZÁCHRANNÝM SYSTÉMEM NA PŘÍPRAVĚ OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

Rozhodujícím faktorem v úspěšné spolupráci mezi AČR a IZS ČR je personální zabezpečení. Cílem je zajistit dostatečný, kvalifikovaný a motivovaný personál pro tuto spolupráci.

Pro udržení a zajištění kvalifikovaného personálu je nutná efektivní strategie, která bude motivovat k proaktivitě a popřípadě také osloví potenciální zájemce o účast na přípravě občanů. Důležité je vytvoření benefitů, které by tento druh práce nabízel, včetně možností profesního růstu, vzdělávání a podílu na obraně státu. Školitelé, instruktoři a další personál zahrnutý do spolupráce složek v přípravě občanů se také musí vzdělávat a rozvíjet. To zajistí udržení vysoké úrovně odbornosti a motivace. Pro udržení motivovaného personálu je důležité se zaměřit na konkurenceschopné ohodnocení, kariérní růst, pozitivní a motivující pracovní prostředí.

Funkční spolupráce mezi AČR a IZS ČR v otázkách přípravy občanů vyžaduje vytvoření struktury v rámci krajů, které budou schopny efektivní komunikace a koordinace, spolupráce a vzájemné podpory, kde jsou základním kamenem pro úspěšnou spolupráci kvalifikovaní, motivovaní a dobře připravení příslušníci.

Podle webu MŠMT www.msmt.cz je v ČR zhruba 4 tisíce základních škol a více než tisíc středních škol. Když se opět zaměříme na JMK, tak v něm je dle webu Krajské správy Českého statistického úřadu v Brně necelých 500 základních a více jak 100 středních škol. Dohromady je řeč o téměř 150 tisících studentech – cílová skupina projektu POKOS a PVČ. Když si rozebereme aktuální personální kapacity pro přípravu občanů v rámci AČR a IZS ČR, tak nám jednoduchou logikou vyvstane odpověď na otázku, zдалipak je možné v této personální obsazenosti efektivně pokrýt všechny potřebné vzdělávací potřeby a programy. Při pohledu na současné kapacity a zdroje je výzvou zajistit, aby byly dostatečné personální i materiální zdroje pro edukaci a přípravu občanů v souladu s potřebami projektu POKOS a preventivně výchovnou činností.

Vzhledem k počtu škol a studentů v JMK je klíčové hodnotit, zda stávající personální obsazenost může adekvátně reagovat na rozsáhlé vzdělávací požadavky a zda jsou dostupné dostatečné zdroje pro rozvoj a implementaci těchto programů. Personální podstav je v problematice přípravy občanů hlavně u AČR. Ta má k 1. 1. 2024 navýšená

systematizovaná místa pro oblast POKOS na 1 + 2, to znamená, že donedávna projekt POKOS v rámci kraje plánoval, koordinoval a řídil jeden příslušník KVV. Ten má navíc na každém KVV takzvaně zdvojenou funkci a zastává ještě činnost jako tiskový mluvčí příslušného KVV. U IZS ČR je počet preventistů a dalších subjektů, které se účastní edukace obyvatel v současné době dle rozhovorů s respondenty, adekvátně nastaven, ale pořád je zde prostor pro navýšení personálního zabezpečení preventivně výchovné činnosti. Jejich počet je samozřejmě limitován finančním rozpočtem a aktuální personální nouzí u složek IZS obecně.

Ideální stav by nastal tehdy, když by se AČR povedlo personálně dorovnat preventisty u hlavních složek IZS ČR. Problém je ten, že AČR koncentruje POKOS do KVV a ty jsou dislokovány v každém kraji. Fragmentace do menších celků jako jsou například územní odbory v PČR je pro armádu nereálné a musela by více využít síly a prostředky z vojenských útvarů a zařízení, jenomže jejich rozložení po ČR není pravidelné.

Dle osobní komunikace s kpt. Mgr. Pavlou Pražákovou se AČR až moc soustředí na prostředky, kterými podporuje edukační proces. Samozřejmě, že vojenské vybavení láká hlavně žáky a studenty, ale na druhou stranu leckdy odvádí pozornost od hlavního poslání přítomnosti složek ve školách, a to je edukace. Ačkoliv vojenské vybavení může působit atraktivně, mělo by být použito spíše jako doplňkový nástroj k základnímu edukačnímu poslání. Příkladem mohou být interaktivní workshopy nebo simulace, které kombinují praktické dovednosti s teoretickými znalostmi, a přitom udržuje zaměření na edukační hodnoty.

Efektivita a dosah edukačních programů na přípravu občanů k obraně státu značně závisí na schopnosti spolupráce AČR a IZS ČR zajistit nejen dostatek, ale i kvalitu personálu v každém regionu. Zmíněné zvýšení systémových míst v oblasti POKOS u KVV je krokem správným směrem, ale je třeba zvážit, jak efektivně tyto zdroje budou využity a integrovány do školních programů.

Vzhledem k počtu škol a studentů je zřejmé, že současná personální kapacita nemusí být dostatečná k pokrytí všech edukačních potřeb. Tento deficit je možné částečně řešit nejen navýšením počtu odborníků, ale také koncepčně budovanou spoluprací AČR a IZS ČR. Klíčovým prvkem je zde komunikace a spolupráce se samotnými školami, aby bylo možné efektivně integrovat programy POKOS do školních vzdělávacích plánů.

14 DISKUSE

Projekt POKOS je určen občanům ČR. Při pohledu na národnostní složení studentů v českých školách ale zjistíme, že dle ministra školství Mikuláše Beka (15. 2. 2024, Mezinárodní konference „Inkluzivní vzdělávání a kontinuální učení pro všechny děti“ - Začlenění ukrajinských dětí uprchlíků do vzdělávání v Evropě, konaná v Praze) je v ČR zhruba 50 tisíc ukrajinských studentů. Zde vzniká prostor pro diskusi, nakolik rozlišit přípravu občanů jiných národností. Nabízí se úprava zákona 222/1999 Sb. To je samozřejmě složitý legislativní proces, který nebude schopen reagovat na aktuální stav. Dle autorem zjištěných informací se při výuce bezpečnostních témat ve školách nerozlišuje národnost, což je dle autora správně, ale odporuje to nastavené právní úpravě.

U ukrajinských dětí se často řešilo trauma z válečného konfliktu a bylo potřeba k nim přistupovat citlivě. Opatrný přístup byl častým tématem při osobních pohovorech autora s odborníky. Řeč byla o nastavení balance mezi přípravou občanů a šířením strachu v populaci. Příprava se často týká témat, která v člověku můžou vzbuzovat úzkost a strach. Jsou při nich ukazovány zbraně, při výuce první pomoci krev a školitel by měl uvážene volit obsah vzhledem k publiku, které je příjemcem informace.

Přístup AČR a složek IZS k přípravě občanů je rozebrán v kapitole 3 a 4, nicméně do edukačního procesu vstupují i ostatní subjekty. Dle Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 dochází k nárůstu počtu nevládních neziskových organizací, které se často provádějí přípravu obyvatelstva bez patřičné koordinace, kompetencí a odborných znalostí. Tento problém se často objevuje u problematiky bezpečnostních témat spojených s prevencí kriminality a problematikou obrany státu. Dle diskuse s odborníky z krizového řízení KŘP JMK je činnost nestátních neziskových organizací bez dostatečné kontroly a vnáší chaos a strašení zejména dospělé populace. Bohužel někdy je možné se setkat s pochybeními a nešťastnými výroky i u složek AČR a IZS ČR. Jako výstižný k této problematice se ukazuje video dokument ve spolupráci s Českou televizí „Výchova k válce“ režisérky Adély Komrží z roku 2016 (<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10408111009-cesky-zurnal/215562262600001/>).

Ten upozorňuje na nežádoucí militarizaci dětí nejen ve školách, ale i skrze spolky a zájmové kroužky.

Velká a neřešená otázka je, kdo by prováděl přípravu občanů k obraně státu za stavu ohrožení státu, popřípadě za válečného stavu, když by profesionální vojáci plnili například

alianční závazky a aktivní vojáci by plnili úkoly v rámci teritoriální obrany. Personál hlavních složek IZS by byl enormně vytížen, a tak lze předpokládat, že při vzniku rozsáhlé krizové situace vojenského charakteru nepřipadá jejich zapojení do edukačního procesu v úvahu. Konceptně nastavený systém společné (AČR a IZS ČR) přípravy obyvatel by tak byl řešením. Systém, ve kterém by se nedublovala témata, efektivně se využíval čas a potřebný personál. Nasnadě je také centralizace edukace viz kapitola 9. Zapojení územních samospráv a krajských úřadů z hlediska jejich zapojení do procesu přípravy občanů k obraně státu je diskutabilní a nabízí se jejich role jako koordinačního prvku v rámci místa působnosti. Role organizací a spolků je zde nasnadě, což je popsáno v předchozí kapitole.

AČR a IZS ČR se v přípravě občanů zaměřuje převážně na občany, kteří nejsou plnoletí a jsou v drtivé většině školou povinní. Je zde otázka, nakolik tento styl edukace podporuje bezpečnostní systém, když jsou to občané, kteří nepodléhají branné povinnosti a nebyli by tak schopni v případě potřeby doplňovat struktury AČR, potažmo v rámci civilní služby pomáhat složkám IZS ČR. Jako logické se jeví, že nepnoletí se jednoho dne stanou branně povinní a s nabitými znalostmi a dovednostmi podpoří bezpečnostní systém. Spoluprací AČR a IZS ČR v přípravě těchto občanů by měl tedy občan ucelený „balíček“ znalostí a dovedností, které by v případě potřeby dále aplikoval v praxi.

Senioři jsou připravováni v otázkách bezpečnosti osobní a společenské necíleně, ale ze strany IZS ČR aktivně. Příprava seniorů byla popsána v teoretické části a dle výsledků praktické části by spolupráce AČR a IZS ČR v jejich společné přípravě neměla velký efekt. Jsou to občané nepodléhající branné povinnosti a cílem preventivně výchovné činnosti je hlavně jejich ochrana před nástrahami kyber kriminality a zabezpečení adekvátní zdravotní péče.

Často zmiňovaný pojem „stát“ pro dnešního běžného občana těžko definovatelný, a naopak slovo „vlast“ je člověku příjemnější pojem, takový bližší. Rétorika směrem k občanům by měla být jasná, stručná a měla by zanechat v příjemci informace emoci. Slovní spojení „příprava občanů k obraně státu“ není úplně šťastně zvoleno a dle diskuse autora s mnohými „civilisty“ zní až moc tvrdě a evokuje negativní povinnost pro stát. Když se v přístupu k občanům bude namísto slova „stát“ užívat slovo „vlast“ a vysvětlí se jim, že „stát“, respektive „vlast“ je jeho dům, jeho rodina, kočka, jeho vesnice, jeho přátelé, jeho koníčky a podobně, tak samozřejmě každý potvrdí, že by za tyto hodnoty bojoval. Když si každý dále uvědomí, že svojí neznalostí, například první pomoci, ohrožuje ostatní členy rodiny,

protože jim v krizové situaci nebude schopný pomoci, dostává celá tato „psychologická hra“ hlubší rozměr.

K diskusi je také potenciální, celkově funkční, synergicky se projevující spolupráce mezi AČR a IZS ČR ve vztahu k vzdělávání občanů, kdy je cílovým stavem populace, která je odolná, a hlavně připravena bránit vlast. Například sousední Polsko bere tento stav jako jeden ze základů přípravy občanů k obraně státu a vidí v tom cestu, jak odstrašit agresora svojí soudržností a komplexní připraveností obyvatel.

Autor si také v průběhu sběru dat uvědomoval, že diskutuje s lidmi, kteří mají na přípravu občanů velice podobný až stejný názor. Žádný z příslušníků AČR nebo složek IZS nepochyboval o tom, že je příprava obyvatel v otázce bezpečnosti státu potřeba zintenzivnit a že by v tomto směru přinesla společná práce AČR a složek IZS synergický efekt.

Dnešní doba je z určitého hlediska pro přípravu obyvatel složitá. Občané mají snadný přístup k informacím, moderní vymoženosti civilizace všeho druhu, pohodlný a bezpečný život, demokracie. To vše nenutí občany přemýšlet o negativních dopadech geopolitiky na jejich budoucí možné zapojení do systému obrany státu. Bez jejich systematického zapojení do bezpečnostního systému je celý proces extrémně nefunkční a personálně nezvladatelný.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala analýzou spolupráce AČR s IZS ČR při přípravě občanů na obranu státu. Cílem bylo analyzovat stávající spolupráci a identifikovat možnosti jejího zlepšení ve světle rostoucích globálních a lokálních hrozeb.

Výzkum potvrdil, že i přes určité silné stránky, jako jsou například dobře strukturované vzdělávací programy, existují značné slabiny ve vzájemné komunikaci a integraci společných činností mezi AČR a IZS ČR do vzdělávacího procesu. Kvalitativní analýza ukázala, že obě struktury mají velký potenciál pro hlubší propojení, zejména ve výměně informací a sdílení zdrojů směrem k edukaci obyvatel.

Hlavní pracovní hypotéza práce byla: Zvýšení interoperability a kooperace mezi AČR a IZS ČRlepší připravenost občanů na obranu státu? Hypotéza byla dle zjištění prezentovaných v praktické části potvrzena. Spolupráce složek přispěje k zpřehlednění a sjednocení obsahové formy směrem k příjemci edukace a bude také celý proces méně náročný na síly a prostředky věnované této činnosti.

Žádný z odborníků v průběhu autorova sběru dat nepochyboval o tom, že by spolupráce složek neměla mít pozitivní efekt. Většina z nich ale uznala, že bude časově náročné takovou spolupráci nastavit a udržet, aby se projevila synergie.

Na základě zjištěných výsledků autor navrhuje:

- Vytvoření společné platformy pro sdílení informací a zdrojů, která by zefektivnila vzdělávací programy a reakci na krizové situace.
- Standardizace vzdělávacích modulů mezi AČR a IZS ČR s cílem zajistit konzistentní úroveň připravenosti občanů.
- Pravidelná revize spolupráce a vzdělávacích programů na základě aktuálních bezpečnostních hrozeb.
- Převést legislativní a pomocné dokumenty do praxe, řádně motivovat odpovědný personál a vytvořit ze spolupráce AČR s IZS ČR při přípravě občanů na obranu státu běžnou rutinu.

V závěru lze konstatovat, že spolupráce AČR a IZS ČR má klíčový význam pro zajištění národní bezpečnosti v krizových situacích. Diplomová práce přispěla k lepšímu pochopení

této problematiky a nabídla konkrétní návrhy pro její zlepšení. Další výzkum by se měl zaměřit na implementaci doporučených opatření a jejich praktické ověření v praxi.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

112: odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva, 2024. Roč. 2024, č. 3. Praha: MV – generální ředitelství HZS ČR. ISSN 1213-7057. Dostupné také z: <https://www.hzscr.cz/casopis-112.aspx>.

Bezpečnostní strategie České republiky 2023, 2023. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. ISBN 978-80-7441-097-0.

CZDEFENCE.CZ. Jan Jireš: Nejbezprostřednější hrozbou pro bezpečnost ČR a našich spojenců je Rusko. Online. © CZDEFENCE.cz – Czech Army & Defence Magazine 2024a. Dostupné z: <https://www.czdefence.cz/clanek/jan-jires-nejbezprostrednejsi-hrozbou-pro-bezpecnost-cr-a-nasich-spojencu-je-rusko>. [cit. 2024-01-12].

CZDEFENCE.CZ. Projekt POKOS – Obrana státu není jen záležitostí profesionálních vojáků, ale nás všech. Online. © CZDEFENCE.cz – Czech Army & Defence Magazine 2024b. Dostupné z: <https://www.czdefence.cz/clanek/projekt-pokos-obrana-statu-neni-jen-zalezitosti-profesionalnich-vojaku-ale-nas-vsech>. [cit. 2024-01-12].

ČESKO, 1998. Ústavní zákon č. 110/1998 sb., o bezpečnosti České republiky. Online. In: *Zákony pro lidi*. Zlín: © AION CS, s.r.o. 2010–2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-110>. [cit. 2024-01-15].

VIČAR, Radim, SKORUŠA, Leopold a ZBOŘIL, Tomáš, 2020. *Právo bezpečnosti a obrany: studijní text*. Vydání: třetí. Brno: Univerzita obrany v Brně. ISBN 978-80-7582-304-5.

ČESKO, 1999. Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. Online. In: Ministerstvo vnitra ČR. Praha, 1999. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1999&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=4>. [cit. 2023-11-04].

ČESKO, 2000a. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. Online. In: *Zákony pro lidi*. Zlín: © AION CS, s.r.o. 2010–2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>. [cit. 2024-01-17].

ČESKO, 2000b. Zákon č. 240/2000 Sb., Zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů. Online. In: *Zákony pro lidi*. Zlín: © AION CS, s.r.o. 2010–2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240>. [cit. 2024-01-29].

ČESKO, 2004. Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování. Online. In: Ministerstvo vnitra České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra, 2004. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2004&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=4>. [cit. 2024-02-01].

Dlouhodobý výhled pro obranu 2035, 2019. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha. ISBN 978-80-7278-772-2.

ČESKO, 2011. Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě. Online. In: *Zákony pro lidi*. Zlín: © AION CS, s.r.o. 2010–2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-374>. [cit. 2024-01-03].

DVOŘÁK, Karel a HAUGWITZ, Svatopluk, 2021. *Ochrana obyvatelstva prostřednictvím složek integrovaného záchranného systému a krizového řízení*. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. Praha: Armex Publishing. ISBN 978-80-87451-81-6.

FEMA. The Federal Emergency Management Agency. Online. © 2024. Dostupné z: <https://www.fema.gov/>. [cit. 2024-01-29].

GERHÁT, Ivan, 2019. *Koncepce přípravy občanů k obraně státu: 2019-2024*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Vojenský historický ústav Praha. ISBN 978-80-7278-775-3.

GRUNTOVÁ, Kateřina; VÁVROVÁ Iveta. Na válku velkého rozsahu nejsme připraveni, obrana je ale o celé společnosti, říká šéf armády Řehka. Online. In: *iRozhlas.cz*. 19. 1. 2023. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/karel-rehka-armada-generalni-stab-valka-na-ukrajine_2301190500_gut. [cit. 2023-11-02].

GŘ HZS ČR. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*, 2013. Praha: MV-GŘ HZS ČR. ISBN 978-80-86466-50-7.

GŘ HZS ČR. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030*, 2020. Online. In: © 2024 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx>. [cit. 2024-01-12].

GŘ HZS ČR. *Výchova a vzdělávání obyvatelstva*. Online. In: ©2024 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/informace-a-materialy-pro.aspx>. [cit. 2024-01-26].

HEINRICHOVÁ, Veronika. Posouzení preventivně výchovné činnosti v oblasti požární ochrany a seznamování obyvatel v obci s charakterem možného ohrožení a s opatřeními ochrany obyvatelstva realizovanými obcemi a Hasičským záchranným sborem kraje. Online, diplomová práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Fakulta zdravotně sociální, 2011. Dostupné z: https://theses.cz/id/4gr9by/Diplomova_prace.pdf. [cit. 2023-11-02].

HZS ČR Olomoucký kraj. Preventivně výchovná činnost. Online. In: © 2024 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-preventivne-vychovna-cinnost-preventivne-vychovna-cinnost.aspx>. [cit. 2024-02-13].

IBL, Petr, 2004. Veřejný pořádek. Praha [i.e. Karlovy Vary]: Vysoká škola Karlovy Vary, 2013. ISBN 978-80-87236-19-2.

JURENKA, Miroslav. Příprava občanů k obraně státu. Vojenské rozhledy č. 3/2019. Brno, 2019. ISSN 1210-3292. Dostupné z: www.vojenskerozhledy.cz. [cit. 2024-02-13].

KAVAN, Štěpán a RATHAUSKÝ, Zdeněk. Možnost využití virtuální reality pro edukativní únikovou hru. The science for population protection. MV-GŘ HZS ČR, Institut ochrany obyvatelstva, 2022, č. 14. ISSN 1803-568X.

KOCIÁNOVÁ, Silvie. Webinář – Civilní ochrana. Online, video. 15. 12. 2022. Dostupné z: YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=R4YwM9IMRTY&t=384s>. [cit. 2023-11-05].

KOTEK, Karel. Co je jednotka sboru dobrovolných hasičů obce? Online. In: © 2024 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/co-je-jednotka-sboru-dobrovolnych-hasicu-obce.aspx>. [cit. 2024-01-25].

KYSELÁK, Jan a ROŽŇÁK, Petr, 2022. Branná výchova jako nástroj sociální kontroly. Historická sociologie. Online. In: © Karolinum 2024. ISSN 2336-3525. Dostupné z: https://karolinum.cz/data/clanek/10268/HS_14_1_0129.pdf. [cit. 2024-12-02]

LINHART, Petr, 2004. Historie civilní ochrany. Online. In: © 2024 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pojmy-1-cast.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>. [cit. 2024-02-13]

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ. Wicepremier W. Kosiniak – Kamysz o prioritytach MON oraz audycie w resorcie. Online. ©2024. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/wicepremier-w-kosiniak--kamysz-o-prioritytach-mon-oraz-audycie-w-resorcie>. [cit. 2024-01-25].

MO ČR. Dokumentace programu dotace nestátním neziskovým organizacím ze dne 26. 5. 2022. Online. In: © Army.cz. 2023. Dostupné z: https://mocr.army.cz/assets/finance-a-zakazky/dotacni-politika/dokumentace-programu-dotace-nestatnim-neziskovym-organizacim_1.pdf. [cit. 2023-11-26].

MO ČR. Konference POKOS 2.0. Online. © 2004-2024a Ministerstvo obrany České republiky. Dostupné z: <https://pokos.army.cz/aktuality/konference-pokos-20-0>. [cit. 2024-02-03].

MO ČR. Vymezení POKOS. Online. © 2004-2024b. Dostupné z: <https://pokos.army.cz/vymezeni-pokos>. [cit. 2024-02-01].

MPK. Maanpuolustuskuulutus. Online. ©2024 MPK. Dostupné z: <https://mpk.fi/>. [cit. 2024-01-25].

MŠMT ČR. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Online. In: Edu.cz. Praha: 2023 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2022. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>. [cit. 2023-11-02].

MV ČR. Statistika – Cizinci s povoleným pobytem. Online. © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx>. [cit. 2024-02-31].

MV ČR. Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu. Online. © 2023 Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-řízení-a-planování-obrany-statu.aspx>. [cit. 2023-12-17].

MV-GŘ HZS ČR. Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti, 2018. Online. In: MV-GŘ HZS ČR, 2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/metodicka-pomucka-podpis-pdf.aspx>. [cit. 2023-11-23].

MV-GŘ HZS ČR. Zpráva o činnosti Hasičského záchranného sboru České republiky v oblasti preventivně výchovné činnosti za rok 2023. Online. In: Hzscr.cz. Praha: 2024

Ministerstvo vnitra. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvateľstva-vychova-a-vzdelavani-obyvateľstva-zpravy-o-cinnosti.aspx>. [cit. 2024-04-13].

NEMETH, Charles P., 2021. Homeland security: an introduction to principles and practice. Fourth edition. Boca Raton: CRC Press. ISBN 978-0-367-49441-4.

NOVOTNÁ, Jana. Sekce obranné politiky a strategie Ministerstva obrany České republiky. Pustiměř, 10.3.2024. [osobní komunikace].

Obranná strategie České republiky, 2023. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha. ISBN 978-80-7441-099-4.

Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skripta, 2015. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 978-80-86466-62-0. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:b7f89120-7267-11ea-8f71-005056827e52>. [cit. 2024-02-03].

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Prevence. Online. © Policie ČR 2023. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prevence-609977.aspx>. [cit. 2023-11-17].

PRAŽÁKOVÁ, Pavla. Oddělení ochrany obyvatelstva a krizového řízení – preventivně výchovná činnost HZS JMK. Brno, 14.3.2024. [osobní komunikace].

REMEŠ, Roman a TRNOVSKÁ, Silvia, 2013. Praktická příručka přednemocniční urgentní medicíny. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4530-5. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:b90e9d10-de76-11e8-a5a4-005056827e52>. [cit. 2023-11-02].

SKALSKÁ, Květoslava, HANUŠKA, Zdeněk a DUBSKÝ, Milan, 2010. Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I. Praha: MV – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 978-80-86640-36-5.

ŠPAČEK, Miroslav a ČERVENÝ, Karel, 2020. Kreativní metody v inovacích. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE. ISBN 978-80-245-2322-4.

U.S. DEPARTMENT OF HOMELAND SECURITY. Ready. Online. © 2023. Dostupné z: <https://www.ready.gov>. [cit. 2023-12-16].

VILÁŠEK, Josef, FIALA, Miloš a VONDRÁŠEK, David, 2014. Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2477-8.

ZDRAVOTNICKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA HL. M. PRAHY. Vzdělávací a výcvikové středisko. Online. In: © 2024 Zdravotnická záchranná služba hl. m. Prahy. Dostupné z: <https://www.zzshmp.cz/vzdelavaci-a-vycvikove-stredisko/>. [cit. 2024-01-25].

ZDRAVOTNICKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA PLZEŇSKÉHO KRAJE. Vzdělávací a výcvikové středisko: Základní informace o VVS. Online. In: © ZZSPk 2024. Dostupné z: <https://www.zzspk.cz/o-zachranne-sluzbe/vzdelavani/vzdelavani-a-pr.html>. [cit. 2024-01-25].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AČR	Armáda České republiky
CBRN	Chemical, biological, radiological and nuclear
CLS	Combat Lifesaver
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
GŘ HZS	Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
HZS JMK	Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje
IZS ČR	Integrovaný záchranný systém České republiky
JMK	Jihomoravský kraj
KŘP JMK	Krajské ředitelství Policie Jihomoravského kraje
KVV	Krajské vojenské velitelství
MO	Ministerstvo obrany
MPK	Maanpuolustuskeskustutkimuskeskus – Národní asociace obranného výcviku
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
NATO	North Atlantic Treaty Organization
PČR	Policie České republiky
POKOS	Příprava občanů k obraně státu
PVČ	Preventivně výchovná činnost
RVP	Rámcový vzdělávací program
SŠ	Střední škola
ŠVP	Školní vzdělávací program
ZŠ	Základní škola
ZZS JMK	Zdravotnická záchranná služba Jihomoravského kraje

ZZS

Zdravotnická záchranná služba

SEZNAM OBRÁZKŮ

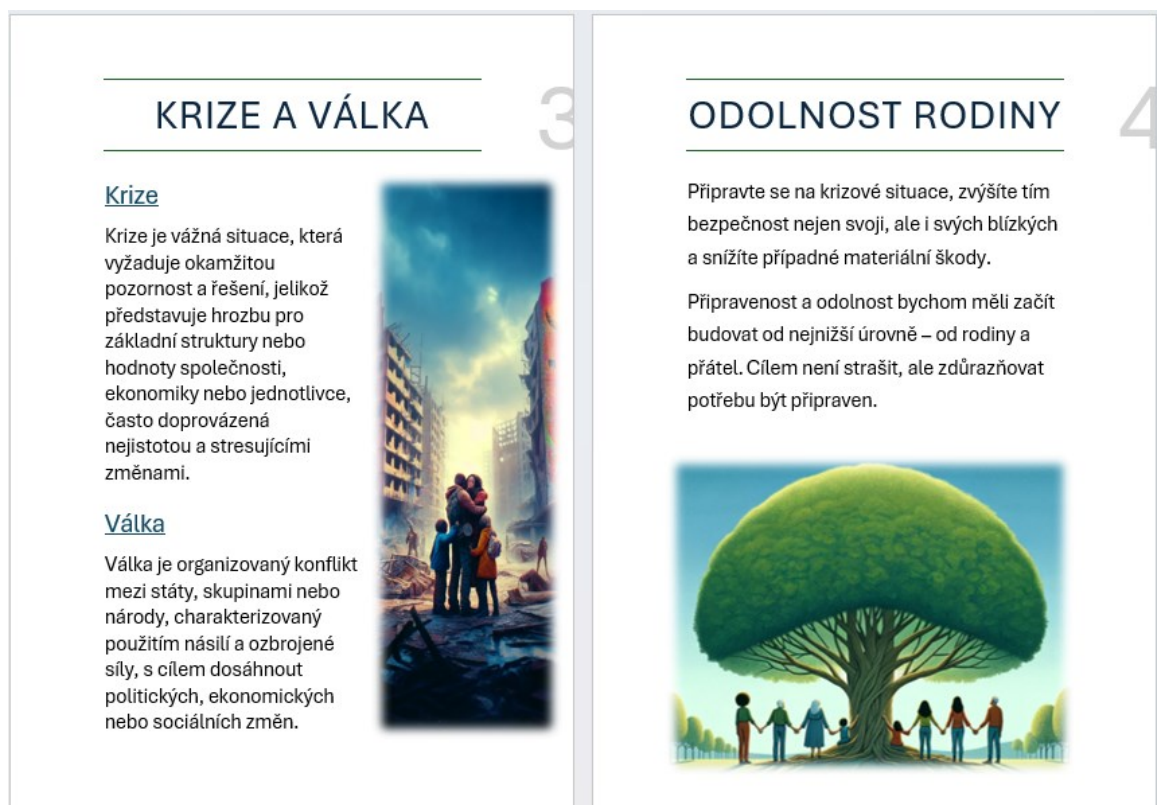
Obrázek 1 Bezpečnostní systém ČR (www.hzscr.cz).....	16
Obrázek 2 Krizové stavy v ČR (www.kraj-jihocesky.cz)	19
Obrázek 3 Vyhodnocení preventivně výchovné činnosti za rok 2023 (112, 2024).....	31
Obrázek 4 Počet aktivit pro základní a střední školy (MV-GŘ HZS ČR v oblasti preventivně výchovné činnosti za rok 2023, 2024)	32
Obrázek 5 Strategie prevence kriminality (www.mvcr.cz)	37
Obrázek 6 Struktura POKOS (www.bezpecnaplzen.eu)	39
Obrázek 7 Svět záchranářů v Karlových Varech (www.svetzachranaru.cz)	78

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 SWOT analýza AČR ve vztahu k POKOS (Vlastní).....	60
Tabulka 2 Silné stránky (Vlastní)	60
Tabulka 3 Slabé stránky (Vlastní)	62
Tabulka 4 Příležitosti (Vlastní).....	64
Tabulka 5 Hrozby (Vlastní)	65
Tabulka 6 Vyhodnocení (Vlastní).....	67
Tabulka 7 SWOT analýza IZS ve vztahu k PVČ (Vlastní)	68
Tabulka 8 Silné stránky (Vlastní)	68
Tabulka 9 Slabé stránky (Vlastní)	70
Tabulka 10 Příležitosti (Vlastní).....	71
Tabulka 11 Hrozby (Vlastní)	72
Tabulka 12 Vyhodnocení (Vlastní).....	73

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Příručka odolnosti – jak se neztratit v době války (Vlastní)

ODOLNOST RODINY 5

Zvýšení bezpečnosti rodiny:

Na základě této příručky si promluvíte s lidmi, se kterými žijete (včetně dětí), o možných hrozbách a o tom, jak se s nimi můžete vypořádat.

Určete si nejbezpečnější místa v domě (obvykle sklep, garáž).

Domluvíte se na kontaktním místě, kde se sejdete po náhodném rozdělení (místo, kam se všichni bez problémů dostanou).

Připravte si evakuační batoh (více na str. 11) a domácí zásoby na přežití min. 7 dní bez přístupu k dodávkám vody, elektřiny a potravin.

DEZINFORMACE 6

V tradičních i sociálních médiích se často objevují nepravdivé informace, jejichž cílem je uvést vás v omyl, ovlivnit vaše emoce a zkreslit vaše hodnocení situace.

Informace jsou zbraň a vy jste jejich terčem!

Odolávejte emocím a ověřujte si všechny zprávy a informace. Než se rozhodnete, zda je informace důvěryhodná, položte si otázku:

- Je znám autor výroku?
- Může informace ovlivnit vaše rozhodnutí?
- Je informace dostupná v celostátních médiích?
- Vyskytuje se informace v oficiálních komunikačních kanálech státní správy, služeb nebo bezpečnostních složek státu?

Nesííte fámy a neověřené informace!

KOMUNIKACE V KRIZI 7

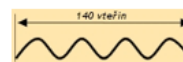
Během krize nebo války může být telefonická komunikace omezená nebo nemusí fungovat vůbec. Postouchejte Český rozhlas nebo Českou televizi. Zachovejte klid, soustřeďte se a postupujte podle pokynů. Může vám to zachránit život!

V případě nouze volejte linku **112**. Omezte své hovory na přátele, rodinu a známé. Telefonní linky mohou být přetížené, což ztěžuje práci policie, hasičů a záchranné služby. Pokud chcete ostatní informovat, že jste v bezpečí, pošlete raději textovou zprávu (SMS).

VAROVNÉ SIGNÁLY 8

Signál **VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA** je kolísavý tón sirény trvající 140 sekund a může zaznít až 3× za sebou v cca třímínutových intervalech. U elektronických sirén je varovný tón doplněn o hlasovou informaci, která upřesňuje charakter ohrožení (nebezpečí zátopové vlny, chemická havárie, radiační havárie).

Všeobecná výstraha

OKAMŽITĚ SE UKRYJTE

Vyhledejte úkryt v nejbližší vhodné budově, kterou může být úřad, kancelář, obchod, veřejná budova i soukromý dům, a to raději ve vyšších patrech z důvodu ochrany před šířením nebezpečných látek.

ZAVŘETE DVEŘE A OKNA

Siréna může s velkou pravděpodobností signalizovat únik nebezpečných látek a uzavřením prostoru snížíte pravděpodobnost vlastního zamoření.

ZAPNĚTE RÁDIO NEBO TELEVIZI

Informace o tom, co se stalo a co dělat dále, uslyšíte v mimořádných zpravodajstvích televize či rádia. Tyto informace mohou být sdělovány také obecními rozhlas, elektronickými sirénami popřípadě megafony záchrannářských vozidel.

POSTAREJ SE O OSTATNÍ 9

Může nastat situace, kdy se vaši příbuzní nebo sousedé o mimořádné události nedozvědí.

V ohrožení mohou být nejen vaši příbuzní, ale i starší nebo nemocní lidé žijící v okolí.

Pokud je to možné:

- Spojte se s příbuznými, kteří se mohou nacházet v ohrožené oblasti.
- Zkontrolujte, zda obdrželi informace, případně jim předejte pokyny k činnosti.
- Informujte sousedy a lidi, kteří si nemusejí být vědomi rizika - zejména starší a nemocné osoby.
- Buďte solidární a nabídněte dopravu těm, kteří ji mohou potřebovat k evakuaci a pokud máte doma místo, poskytněte přístřeší lidem, kteří byli evakuováni z ohrožené oblasti.

EVAKUACE A ÚKRYT 10

Může nastat situace, kdy krize nebo válka bude ohrožovat vaši bezpečnost a vy budete muset opustit svůj domov.

Chcete-li ušetřit čas a mít jistotu, že si s sebou vezmete vše potřebné, vyplatí se předem připravit evakuační zavazadlo, které vám pomůže během prvních dnů mimo domov.

Důležité! Každý člen domácnosti by měl mít samostatný balíček, připravený k odnesení. Během krize je riziko nedostupnosti elektřiny, vody a potravin velmi vysoké. Ujistěte se, že máte vše potřebné předem. Vaším cílem je přežít jeden týden.

EVAKUACE A ÚKRYT 11

Evakuační zavazadlo by mělo obsahovat následující:

- ✓ Osobní doklady, peníze a platební karty, doklady vozidel, pojistné smlouvy apod. jejich scan ideálně na flash disku a jiné cennosti.
- ✓ Malou lékárníčku se základními potřebami a léky, brýle, toaletní a hygienické potřeby.
- ✓ Náhradní prádlo, oděv, obuv, pláštěnku.
- ✓ Spací pytel nebo přikrývku.
- ✓ Pitnou vodu minimálně na dva dny.
- ✓ Základní trvanlivé potraviny nejméně na 24 hodin, ideálně dehydrované jídlo a konzervy.
- ✓ Jídelní misku, nůž, otvírák na konzervy, příbor, igelitové pytle.
- ✓ Mobilní telefon s nabíječkou, powerbanku.
- ✓ Přenosnou svítilnu, nebo svíčky a zápalky.
- ✓ Sešit, psací potřeby, karty.
- ✓ Dětem drobné hračky, pexeso, omalovánky a malou plyšovou hračku na spaní.

Ke každému batohu přiložte kartičku se svým jménem a adresou. Protože nevíte, kdy budete evakuační zavazadlo potřebovat, měli byste si připravit samostatné zavazadlo pro domov, práci a auto. Ujistěte se, že členové vaší rodiny vědí, kde se zavazadla nacházejí.

EVAKUACE A ÚKRYT 12

Je třeba se připravit na omezený přístup k vodě nebo na její nedostatek. Uchovávejte 14 litrů vody pro každého obyvatele domu. To je zásoba na jeden týden.

Zásoby potravin je třeba uchovávat na chladném, suchém a tmavém místě. Vyhněte se produktům, které vyžadují chlazení a dlouhé vaření.

Připravte si výrobky s dlouhým datem spotřeby, které lze konzumovat za studena nebo snadno ohřát. Ideálně mít připravené dehydrované a konzervované jídlo.

EVAKUACE A ÚKRYT 13

Evakuace může být dobrovolná nebo povinná.

Jak se na ni připravit?

Mějte náhradní palivo - pokud je to možné, mějte nachystaný kanistr plný paliva. Může se hodit, když budete muset náhle odjet. Pokud si nemůžete udělat zásoby, natankujte palivo do auta na nejbližší čerpací stanici a ujistěte se, že máte náhradní kolo a víte, jak ho vyměnit.

Systém GPS nemusí fungovat. Připravte si tištěnou mapu, naplánujte si trasu a zvolte s rodinou místo setkání, kam se vydáte v případě náhodného rozdělení.

Mějte na sobě pohodlné oblečení, mějte připravenou bundu a boty se silnou podrážkou. **Vyhňte se hnědé, zelené a kamuflážní barvě - můžete být považováni za vojáka!**

EVAKUACE A ÚKRYT 14

Vezměte si předem připravené evakuační zavazadlo, zabezpečte svůj domov před odchodem, vypněte ventily vody a plynu, odpojte všechny elektrické spotřebiče, vypněte přívod elektřiny, vyjměte produkty z lednice a mrazáku, zamkněte dveře a okna. Pokud se rozhodnete pro evakuaci, cestujte s rodinou pokud možno v jednom autě. Snížíte tak riziko, že se nechtěně rozdělíte.

Dodržujte příkazy příslušníků, kteří mají evakuaci na starosti. Používejte doporučené trasy - ostatní silnice mohou být pro dopravu uzavřeny nebo jsou nebezpečné. Vyhňte se silnicím v blízkosti důležitých infrastruktur, například vojenským zařízením, elektrárnám, přenosovým soustavám (plyn, elektřina), telefonním vysílačům atp.

EVAKUACE A ÚKRYT 15

Dávejte si pozor, s kým mluvíte!

V době krize a války je důležité být obklopen lidmi, kterým důvěřujete. Dávejte si pozor na lidi, kteří se chovají podezřele, snaží se získat vaši důvěru nebo získat citlivé informace.

Například kde pracujete, jestli znáte někoho, kdo je ve vašem městě zodpovědný za bezpečnost a tak podobně? Informujte policii nebo armádu o podezřelých osobách, situacích a chování.

Nebojte se lidí v uniformách. Armáda České republiky a spojenecké síly mohou působit i ve vašem městě (regionu).

CO DĚLAT, KDYŽ SLYŠÍŠ STŘELBU 16

Nejdůležitější je se od místa střelby vzdálit. Ideálně když si při vstupu do budovy zapamatujete uspořádání místností a možné únikové cesty - zvyknete si na to. V případě střelby budete znát nejlepší únikovou cestu.

Utečte co nejdále, a pokud je to možné, informujte ostatní o poloze osoby, která vede střelbu. Vyhňte se kontaktu s ozbrojenými osobami. Pokud nemůžete utéct - schovejte se. Využijte terén a dostupné překážky odolné střelám (zdi, kovové konstrukce).

Ztlumte telefon, zabarikádujte se, stáhněte žaluzie a zhasněte světla. Zachovejte klid. Když střelba ustane, můžete vyhledat bezpečnější úkryt.

Pokud útěk a ukrytí není možné - bojujte! Využijte všech svých sil a výhod. Nebojte se útočnickovi ublížit - on je AGRESOR! Vaše pasivita může rozhodnout o životě mnoha dalších lidí.

CO DĚLAT PŘI VÝBUCHU 17

V rámci prevence si určete nejlepší úkryt na často navštěvovaných místech (v práci, ve škole, doma). Pro úkryt potřebujete místo se silnými stěnami, bez oken, ale s přístupem vzduchu. Nejbezpečnějším místem je obvykle sklep. Připravte si evakuační zavazadlo a buďte připraveni na evakuaci.

Pokud se nacházíte v oblasti, kde se očekává nebo nastal výbuch:

Padněte na zem a zakryjte si hlavu a zátylek rukama, vyhledejte úkryt a pomozte zraněným evakuovat se na bezpečné místo.

CBRN 18

CBRN - zkratka pro zbraně hromadného ničení: chemické (C), biologické (B), radiologické (R) a jaderné (N) látky. Nejzávažnějším a nejčastějším účinkem spojeným s expozicí jakékoliv CBRN látky může být vážné onemocnění nebo náhlá smrt.

Chemické látky mohou být plynné, pevné nebo kapalné. Mnohé látky jsou hořlavé, výbušné, mohou být i toxické a žíravé.

Co když se s nimi dostanu do kontaktu?

- Co nejdříve opusť kontaminovaný prostor.
- Pohybuje se v opačném směru než vítr.
- Chraňte dýchací cesty a pokožku.
- Po návratu z kontaminovaného prostoru se osprchujte a oblečte si čisté oblečení.
- Zavřete okna a dveře, vypněte ventilátory a klimatizaci. Utěsněte okna, dveře a otvory.
- Nevycházejte ven a zůstaňte v budově.

CBRN 19

Biologické látky - kontaminace vzniká při kontaktu s bakteriemi, viry, plísněmi, parazity nebo toxiny. K nákaze dochází především vdechnutím, konzumací potravy, přes oči a kontaktem s podrážděnou kůží. Často končí smrtí.

Co když se s nimi dostanu do kontaktu?

- Chraňte dýchací cesty a kůži.
- Dezinfikujte si ruce a dbejte na hygienu.
- Osprchujte se a oblečte si čisté oblečení.
- Zůstaňte v budově. Zavřete okna a dveře a vypněte ventilátory a klimatizaci.

CBRN 20

Radioaktivní látky - jaderné záření může poškodit strukturu genů a způsobit rakovinu. Zvláště nebezpečné je vdechování vzduchu s ozářenými částicemi nebo konzumace ozářených potravin.

Co když se s nimi dostanu do kontaktu?

- Vejděte do nejbližší budovy.
- Pokud je to možné, ukryjte se ve sklepě, krytu, podzemním parkovišti nebo v metru.
- Pokud se vrátíte z kontaminované oblasti, osprchujte se a oblečte si čisté oblečení.
- Staré oblečení zabalte do igelitového pytle a odнесите ho z místa, kde se nacházíte.
- Nejezte a nepijte nic, co mohlo být vystaveno radiaci.
- Zůstaňte uvnitř. Zavřete a utěsněte okna a dveře, vypněte ventilátory a klimatizaci, utěsněte větrací otvory.

VÝPADKY PROUDU 21

Výpadky proudu jsou obvykle odstraněny během několika hodin. V případě krize může být přístup k elektřině omezen i několik dní.

Jak se připravit na výpadek proudu?

- Připravte se na zajištění alternativního napájení generátor s palivovou rezervou zajistí dlouhodobý přístup k elektřině.
- V případě evakuace se bude hodit nabitá powerbanka. Omezte používání mobilního telefonu a spusťte si sporný režim.
- Sestavte si seznam nejpotřebnějších věcí napájených elektrickými bateriemi a připravte si sadu odpovídajících baterií.
- Využijte jiný zdroj tepla než elektřinu k přípravě stravy.
- Přenosný zahradní gril lze použít k přípravě jídla a postouží jako nouzové ohniště.

CIZÍ VOJÁCI 22

Co dělat, když si všimnete ozbrojené skupiny lidí, která nevypadá jako Armáda České republiky nebo spojenecké jednotky?

- Zachovejte klid.
- Pokud na své cestě uvidíte vojáky, změňte směr a nevystavujte se zbytečnému kontaktu.
- Nepřibližujte se k cizím vojenským vozidlům, nedívejte se na žádnou vojenskou techniku - můžete být považováni za špiona.
- Nefoťte ani nenatáčíte vojáky, může je to vyprovokovat a vyvolat agresi.
- Během rozhovoru nenechávejte ruce v kapsách, nedělejte prudké pohyby a nehádejte se s ozbrojenou osobou.
- Pokud chce cizí voják zkontrolovat doklady, dejte mu je. Stůjte klidně. Řiďte se pokyny. Nerozhlížejte se kolem sebe a nemluvte s ostatními.

OKUPACE 23

V případě okupace oblasti cizími vojsky a zavedení nových pravidel:

- Udělejte si zásoby vody - naplňte lahve, hrnce, bazén i vanu.
- Použijte potraviny, které jste dříve nasbírali nebo dostali jako humanitární pomoc.
- I když byl místní obchod zničen, stále v něm můžete najít potraviny.
- Nevycházejte zbytečně ven po setmění - každý vás může považovat za špióna.
- Oblečte si oblečení v neutrálních barvách - bez symbolů a emblémů.
- Najděte si spolence. Společně se budete cítit lépe a dáte si větší šanci na obranu.

RUKOJMÍ 24

Jako rukojmí máte jediný cíl - zůstat naživu.

Přijměte situaci, ve které se nacházíte, a připravte se na čekání.

Nerozčilujte se a napanikařte. Prvních **45 min** je kritických!

Vzorný rukojmí:

- Řiďte se pokyny únosců.
- Čím déle zůstanete pohromadě, tím menší je šance, že se vám něco stane.
- Nesnažte se navázat rozhovor.
- Odpovídejte zdvořile, nehádejte se, neproste, nevysvětľujte, nevymlouvejte se, neotáčejte se zády a udržujte oční kontakt.
- Snězte, co dostanete, i když vám podávané jídlo nechutná.
- Odpočívajte a spěte.
- Utečte, až když jste si jisti, že by se útěk podařil!!!

PRVNÍ POMOC 25

První pomoc je okamžitá péče o postiženého. Pomoc poskytnutá před příjezdem záchranné služby může **zachránit život!**

Zeptejte se sami sebe, jestli si pamatujete pravidla první pomoci (pamatujete si, jak zastavit krvácení a poskytnout umělé dýchání?).

Při zahájení první pomoci postupujte podle níže uvedených kroků:

- Zachovejte klid.
- Eliminujeme možná nebezpečí (vypnutím proudu, uhašením požáru, transportem postiženého mimo dosah hrozícího nebezpečí, zastavením provozu apod.
- Zjistěte, kolik osob je zraněno, co se stalo a přivoláme záchranou službu (155), Pro volání použijte, pokud možno, aplikaci ZÁCHRANKA (QR KÓD).

PRVNÍ POMOC 26

- Zastavíme případné tepenné krvácení (tlakovým obvazem, škrtidlem, prstem).
- Pokud postižený nedýchá, nebo dýchá špatně, položíme jej na záda a záklonem hlavy uvolníme dýchací cesty.
- Pokud nedýchá ani pak, zahájíme kompresi hrudníku, v kombinaci s dýcháním z plic do plic v poměru 30:2.
- Snažíme se udržet postiženého v teple například zabalením do protišokové fólie.
- S postiženým manipulujeme jen tehdy, pokud je to nutné (např. pro uvolnění dýchacích cest)
- Vyvarujeme se prudkých pohybů, zejména předklonů, záklonů a rotací hlavy. Ideální je, pokud hlava a tělo postiženého udržují stále stejnou osu.
- Pokud postižený sám aktivně zaujímá nějakou polohu, nebráníme mu.